

DIVATVILÁG

Szépirodalmi és divatlap

a magyar hölgyek számára.

<p>Megjelenik havonkint kétszer: 8-kán és 23-kán. Minden számhoz melléklet.</p>	<p>Szerkesztőség: József-külváros, ősz-utca, 4-dik sz. Kiadó-hivatal: Egyetem-utca 4-dik szám alatt.</p>	<p>Előfizetési ár: egész évre 8 ft., félévre 4 ft., negyedévre 2 ft. A Regélővel együtt: egész évre 12 ft., félévre 6 ft., negyedévre 3 ft.</p>
--	--	---

NŐK KÖRE.

Általános divattudósítás.

Ha a most egymásra következő ködös, borongós őszi napok között egy-egy szebb, fényesebb kiválik, ilyenkor kisiet mindenki az éltető üde levegő élvezetére s ez azon percz, hol észlelődéseimnek legnagyobb tere nyílik. Az előttem elvonuló tarka alakok különféle következtetésekre szolgáltatnak okot, míg az egyikben vagy másikban hü követőre ismerek, addig egy harmadik új tanulmányra nyújt alkalmat, a mennyiben az ő fantáziája már tulszárnyalta az enyimet s divattudósítói hivatásomnál fogva kénytelen vagyok rajta mintát keresni.

Már egy hét is elégséges, hogy a divatban változást idézzem elő, s e tény igazolását a legutóbbi napokban nekem is észre kellett vennem. Az ősz eleje paletókban nem látott mást, mint világos velourszövetből készült, alul ivformára kivágott paletókat s mindenki azt hitte, hogy a rövid őszi idény alatt azzal be fogunk érni, azonban a legutóbbi napok már mást juttattak felszínre, — a világos paletók eltűntek s helyettük most fekete, sötét és világosabb barna asztrachánszövetből készült paletók divatoznak.

A szövet, mi azokra használtatik, fényes, nagyfirtú s már díszes kinézésénél fogva is minden más ékítést nélkülözhet.

Ilyen paletóknak nagy számát volt alkalmam látni *Alter* és *Kiss* urak vácz-utcai divat-csarnokában, rövidebb és hosszabb for-

mákban; a hosszabbak vattázva voltak, úgy hogy azokat téli köpenyül is lehet használni.

Árak szerint következőképen vannak felosztva: Fekete vagy barna ugynevezett „struczmadár“ — szövetből, rövid, egyszerű szabásban selyembéléssel 40, 45, 48 és 50 frton.

Ugyanazon szövetből, melegen vattázva 60, 65 és 70 frton.

Fekete vagy barna finom Krimmer-szövetből, bélelve, vattázva, rövidebb formákban: 35 -- 40 frton; hosszabb formában, mit már téli öltönyül is lehet használni: 42, 45 és 48 frton.

Kész paletókból a lehető legnagyobb választást tart *Alter* és *Kiss* divat-csarnoka folyvást készen és pedig oly változatosságban, hogy minden szín, minden forma és szövetnem több példány által van képviselve.

A ruhakészítés körül a nevezett divatkereskedés nagy buzgalmat fejt ki s e napokban szállított el több kész ruhát, melyek következőkép voltak összeállítva:

Egy lilaszínű flanellből készült uszályos ruha, szoknya és paletó. A szoknya alul széles aranyzsinórral à la grecque volt díszítve és pedig úgy, hogy a díszítés elül a szoknya közepén vévén kezdetét, hátrafelé mindig alább szállt, a másik oldalon pedig ismét fölfelé vévén irányát. A paletó egész szabása nagyban hasonlított a zouáv zekéhez, a nyak körül gömbölyűen kivágva, úgy hogy összetéve is mint egy félig kivágott derék nézett ki. Ujjai bővek, töleséralakúak. Díszítése

környöskörül széles aranyzsinór, mely még azonfelül két keskeny aranyzsinórtól volt sujtásozva. Ára ezen ruhának 50 frt.

Egy másik ruhát láttam kék popelinből, melyen apró fekete pehely-alaku foltok voltak, ez képezte a szövet rajzát. A ruha alja rövid szabású volt, diszitve egy széles fekete szalag által, melyről kis rojt csüngött alá s a ruhának oly kinézést kölcsönzött, mintha két szoknyára volna osztva. Dereka magas, testhez álló, hasonló szalaggal és rojttal diszitve, sokban hasonlított egy házi otthonkához, miután rövid aljai voltak s az egész öltözetnek egy önálló részét képezte. Ára 65 frt.

Ismét láttam egy finom salon-öltözetet világoskék taffotából, uszályos szabásban. Ezen kék szoknyára fehér finom Lustre tunique volt vetve olyforma szabással, hogy mindkét oldalt jó magosra kiszabva, elül mint egy gömbölyő kötény nézett ki, hátrafelé pedig ránczokban még mélyebben esett le mint elül. A felső szoknya környöskörül egy fehér, szabályos ránczokba illesztett fodorral volt körül foglaltva. Oldalt, hol a kivágások végződtek, mindenütt kék selyemsokor volt. A derék fehér, magas és egészen simán vala hagyva, csupán a vállakat és a hajtókákat vonta körül fehér fodor. Ára ezen ruhának 80 frt.

Iris.

A divatkép leírása.

Őszi öltözékek. *Első alak:* Ruha és hosszú paletot szürke jaspé gyapjuszövetből, pensée selyem csíkokkal diszitve. A ruha meglehetősen hosszú, de még sem érinti a földet. Rézsutos, feketével befoglalt csik disziti annak alsó részét. A hosszú, félig bő paletot, melyet diszített öv szorít a derékhoz, képezi egyszersmind a második szoknyát.

A keskeny, valamint a könyökig nyitott bő ujjai a többihez hasonlóan vannak diszitve.

Szürke velour-kalap, diademszerűleg felálló széllel, pensée selyemből, egészíti ki ez egyszerű és elegáns öltözéket.

Második alak: Ruha és paletot-beduine olajbogyó-zöld failleből. A ruha alsó részén széles fodrot látunk, mely fölött három rézsutos csik ugyanazon kelméből van alkalmazva. Az alacsony bársony barett olajbogyó-zöld kreppel van körütekerve, melynek végei hátul lefüggnek.

A paletot-beduine szabásmintáját a legközelebbi számhoz mellékeljük.

A szabásminták leírása. *)

I. lap.

I. Reggeli felöltő. (Peignoir.)

1. előrész.
2. hátrész.
3. ujj.
4. gallér.

Valamennyi rész duplán, az ujjak pedig négyszer szabotnak ki. Ha szükséges, akkor a hátrészen varrás is lehet. Ha a ránczok az előrészen el vannak rendezve és a betétek mintegy arasznyi egymástóli távolságban, szintén beállítottak, akkor az előrész a hátrésszel dupla varrás által köttetik össze. A gallér és az ujjak alsó része szintén ránczozal és betéttel van diszitve, és az egymásután következő betük szerint a felöltővel egyesítendő.

Női nadrág.

5. a lábszár.
6. az öv.

A nadrág szabásánál a kelme külső hosszát az összehajlásra kell tenni és egy darabban kiszabni. Az alja tetszés szerint diszittetik és a belső varrás duplán varratik össze. A lábszárkivágás ezernaszalaggal foglaltatik be. Az övet dupla kelméből kell szabni, s felül passepoállal ellátni, s miután a zsinórbehúzásra való hely hátul levarratott, a nadrágot a két kelmerész közé illesztjük és megvarrjuk. Apró ránczok által szabályozzuk a nadrágot az öv bősége szerint. C-nél kezdve varratnak össze a lábszárak.

Női hálóing.

7. törzs.
8. befoglalás.
9. nyaköv.
10. gallér.
11. ujj.
12. kezelő.

A törzsrésznek eleje duplán szabotik ki, egész nagyságában aztán a mell egészen úgy rendeztetik el mint a férfinéknél; úgy szintén a nyak is, fogas gallér és kezelő guipure betéttel készitve. Az illető betük szerint könnyű lesz a részeket összeállítani.

Női ing nyitott vállal.

13. törzsrész.
14. befoglalás.
15. az ujjnak fele.

A törzsrész az összehajtott vászonra tétetik és úgy szabotik ki duplán, hossza és szélessége az illető alak szerint szabályoztatik. A törzs előrésze a hátrésszel egyenlőn szabotik ki.

Hímzés képezi a felső nyakbefoglalást, mely a nyakkivágást és az ujjakat környezi. A befoglalás számittatik az ujj körül E-től C-ig. A vállat gomb és gomblyuk tartja össze. Az illető betük

*) Lapunk 19. számához mellékelt szabásmintáinak leírása azért maradt el, mert a melléklet akkor érkezett Berlinből, midőn a lap már kinyomatott.

mutatják, hogy a befoglalás hátul szűkebb, mint elül. Az B és C-ig varratik össze, A—B-ig a törzshez és A—E-ig a nyakbefoglaláshoz varratik.

II. lap.

Ékbe szabott alsó-szoknya.

16. Előszél.
17. Első oldalszél.
18. Második oldalszél.
19. Hátulsó szél.
20. Öv.

Valamennyi szél duplán szabatik az illető kelméből és pedig az elő és hátsó szelet szálegyenesen varrásnak nem szabad rajta lennie. A szélek francia varrással varratnak össze. A díszítés tetzés szerint választható.

Reggeli otthonka.

21. Előrész.
22. Hátrész.
23. Nyakbefoglalás.
24. Gallér.
25. Ujj.
26. Az ujj hajtókája.

Finom fehér shirting vagy chiffon legalkalmasabb ezen öltözképzésre alapkelmének. Egyes részeit duplán kell kiszabni, az előrészek guipürbetéttel, himzéssel vagy csak ránczczal is díszíttetnek, úgy mint a gallér és az ujjak hajtókáin. A közép szegélyre gombok jönnek, az otthonka alul széles szegélylyel van környezve.

Háló-főkötő.

Az egyenes széle a szabásnak, mely a fő közepét képezi, a rézsút összehajtott kelme hajtására illesztetik s így szabatik ki duplán a főkötő. Szalag, vagy csak kelmedarab is, melylyel körül-foglaltatik s melybe szatyng vagy szalag huzatik, szolgál arra, hogy tetszés és szükség szerint összehuzassék. A kötőszalagok helye keresztekkel van jelölve, szintugy a kötőnyílás hátul.

Női ing.

28. Törzs.
29. A befoglalás előrésze.
30. A befoglalás hátrésze.
31. Az ujjak fele.

A szabásminta mutatja a törzsnek főrészét, melynek bősége alul 280 centimeter legyen, hossza az illető alak szerint szabályoztatik. Az ingnek eleje hegyes kivágást kap, melybe a nyakbefoglalás eléje illesztetik. A törzs *-tól *-ig beránczoltatik s a nyakbefoglalásba varratik. A hátrész szálegyenes széle C—O-ig ránczoltatik be s a befoglalás hátrészhöz varratik. A duplán szabandó ujj varrást kap F—G-ig, a befoglalási részek szinte E—D-ig. A befoglalás és az ujjak himzéssel díszítendők.

Ing hároméves leányok számára.

32. Testrész.
33. Nyakbefoglalás.
34. Ujj.

A „Divatvilág“ 19. számához tartozó mintarajzok 3. ábrája világosan mutatja a kis ing részeinek összeállítását, s így minden további leírás felesleges, úgy mint a következőnél is:

Ing 6—10 hónapos gyermekeknek.

35. Testrész.
36. Ujj.

A szunnyadó élet.

Sallér Miklóstól.

I.

Élet és halál! Mennyire különböző, sőt egészen ellenkező két fogalmat kifejező szó ez. Minden másban, gyöngéd átmeneteket lelünk a természetben, és a régi mondat: „*A természet nem tesz ugrásokat*“, mindinkább bebizonyul, minél mélyebbre hat ismeretünk, de az élet és halál közt, úgy látszik, hogy mély örvény tátong, annál mélyebb és átléphetlenebb, ha nem képezünk magunknak arról világos fogalmat, hogy mi tulajdonképen az élet?

Élet! Ki ne gondolna e szónál a változásra, fejlődésre, külső és belső mozgásra, mely a különböző részek, vagy szervek egy közös cél felé vezető közreműködése által előidéztetik, mely tudillik az egyén fenntartása vagy a faj szaporítása.

Halál! Nem idézi-e elő azonnal e szó a nyugalom és változatlanág, vagy a hol változás történik, a közreműködési egység nélküli mozgalmak folyamát, melyeknek célja nem a fenntartás, de inkább a részek közti összeköttetésnek felfüggesztése és elszakítása, melyekből a tárgy össze van állítva.

A közönséges beszédmód is bizonyítja azt, az élet néha mozgást, vágyat, változást jelent. A halál a csendesség, a mozdulatlanág egy örökké egyenlő maradó állapot jelvénye.

Ha mélyebben behatolunk az élet tulajdonképeni lényébe, ha a jelenségeket vizsgáljuk, melyek által nyilvánul, — akkor valóban mindig bebizonyítva látjuk ezen első felfogást.

Ott is, hol a felületes tekintet nem ismeri fel az élő tárgyban a mozgást, ott is megtanuljuk a vizsgálat által, hogy azok valóban léteznek, hogy az anyagok folytonosan változnak, ujak vétetnek fel, az elhasználtak eltávolítottatnak, sőt a mint ezen folytonos változás és mozgás megszűnik, kevés pilla-

nat mulva az élet is megszűnt s a halál lép helyébe.

Valamennyi állatnál, a legmagasabbnál ugy mint a legalacsonyabbnál, többé vagy kevésbé szabályos módon vezetetik körül a testben a bevett eledelből készített tápnedv, a vér; ez körüljárja a szöveteket, egyes részeket átadva azoknak, és másokat ismét belőlök felsziva; érintkezésbe hozatik a légköri levegővel, legyen az gázalaku, vagy vízben felolvasztva, és ez által is egy, az élet számára feltétlenül szükséges megváltoztatása eszközöltetik az alkatrészeknek.

Különös szervekben, melyeket általánosan *mirigyeknek* neveznek, a nyálmirigyekben, a májban, a vesében stb. különféle anyagok választatnak el a vérből, melyek vagy bizonyos műveletekre használatnak, vagy a szervezet számára ártalmasak, és ez utóbbi esetben kifelé vitetnek. Legvilágosabban ötlük azonban szemünkbe ezen mozgás, mint ismertető jele az életnek, ha a fejlődés időszakát észleljük.

A tengerek és erdők óriási lakóinak épen ugy, mint ama parányoknak, melyek csak a nagyító-üveg segítségével láthatók, legelső kezdete egy mikroszkopikus pieziny hólyag volt, — az első műhely, melyben a változások, a mozgalmak, az anyagok változása kezdődött, melynek folytatását a kinőtt állatnál különféle szövetekből álló számos szerveiben észleljük.

Ha a gyors fejlődésnek egy példáját akarjuk látni, nézzük meg a selyméreket. 43 nap alatt, tudnillik azon pillanattól fogva, melyben a tojásból kibuvik, azon ideig, melyben befonódik, 8000-szer lesz nehezebb.

A plántáknál ugyanezt tapasztaljuk. Ezek ugyan többnyire csak külső okok által jönnek mozgásba, de bensejükben nem kevésbé erőteljes mozgás és anyagváltoztatás megy véghez, mint az állatoknál. A tropikus erdők óriási növényei szintén egy szabad szemmel észre nem vehető hólyagból, egy egészen egyszerű sejtlikből erednek; a plánták túlhaladják az állatokat a növés gyorsaságában, avagy máskint mondva: ama benső mozgás erejében, melynek következtében új szövetek képződnek. Néhány példa szolgálанд bizonyítékul. Dr. Wallich látott Kalkuttában, a fűvészkertben, egy bambusznádszálat, mely 30 nap alatt 8 meter és 9 decimeter (29 láb) magasra, és e szerint 24 óra alatt majd egy lábnyit nőtt.

Még nevezetesebb a következő eset: Ugyanezen fűvészkertben van egy fa, melyet 1843-ban Malabarból mint kis ujjnyi vastagságu csemetét hoztak, és 1851-ben, midőn azt a kertnek igazgatója dr. Falconer, Vermeulennek, holland tengerészeti orvosnak mutatta, már 40 angol láb magas volt, kerülete — három láb magasságban — $6\frac{1}{2}$ angol láb volt; tehát 8 év alatt körülbelül 39 lábnyit nőtt, és sudara 6 lábnyi vastag lett. Ezen fának neve *Chichrassia tabularis*, a *cedralacea*-családból.

Honi növényeink közül például a komló (*Humulus lupulus*) szinte 22 — 25 láb hosszú indákat hajt egy nyár folytán; saját szememmel láttam 1843-ban egy komlóindát, mely 24 óra alatt 12 hüvelykre emelkedett, és így mondhatni, hogy azt a szó szoros értelmében nőni láttam, — a hegyes végűgy oly gyorsan emelkedett felfelé, mint például egy kis órának perczmutatója.

Ha pedig kérdjük, miből áll tulajdonkép a plánták növése? Készen találjuk a feleletet.

A környező légkörből gázszerű, a földből a vízben felolvasztott anyagok tódulnak a plántába, és ezekből folytonosan amaz alkatrészek vétetnek fel, melyek a már létező sejtlikakon belül — mi által azok is kitágulnak, azaz nagyobbodnak — ujaknak képzésére szolgálnak.

Hogy az olvasónak némi fogalma legyen a gyorsaságról, melylyel az új sejtlikak képződnek, felhozzuk a következő példát:

Egyszerű kiszámítás által meggyőződtek, hogy a *phytolacea decondra* egy szárának, mely $1\frac{1}{2}$ láb hosszú volt, — felső hártája mintegy 40,000 millió sejtlikből állt. Tett észlelések folytán kitűnt, hogy ezen növény szár félig-meddig előnyös időben 11 nap alatt $1\frac{1}{2}$ lábnyit nőtt, miből következik, hogy csupán a külső hártában naponként 3.600,000 sejtlik képződött, tudnillik minden perczben 2500; e szám legalább hatszor nagyobb lenne, ha mindazon sejtlikak képződését is hozzátennők, melyek a többi, ily szárat képző rétegekben támadnak. De tán mégis leggyorsabb valamennyi közt a gombák növése; bizonyos előnyös viszonyok közt ily növény néhány óra alatt tetemes nagyságra terjed. A *bovesta gigantea* rendszeren mintegy 20,000 sejtlikat képez egy percz alatt.

Az anyagok forgalma, feldolgozása, vál-

toztatása, új szöveteknek képzése, a már létezőknek fenntartása, s mindez ama mozgalmaktól kísérve, melyek arra szükségesek, hogy az anyagok be- vagy kivezettessenek, ezek tehát a jelenségek, melyek által az élet nyilvánul.

Vedd ki a plántát azon földből, melyből nedveit szívja, és elvonod tőle létezésének főfeltételét, csakhamar elhervad és meghal. Gátold az állatot a lélekzésben, s vérkeringése megszűnik, s néhány pillanat múlva az élet helyet engedett a halálnak, amaz állapotnak, melyben minden új szövetek képzése, az anyag minden változtatása megszűnik, melynek célja az egyén fenntartása, s hol ellenben megkezdődik a felosztás, az előbbi összeköttetés megszakítása, mely által a testnek különféle alkatrészei egyesítve voltak.

Valóban, ha az életet ily módon szembevitjük a halállal, akkor a fennemlített következtetésre jutunk, hogy e kettőt mély, átléphetlen örvény választja el egymástól, hogy az egyik a másikat okvetlen kizárja; másként mondva, hogy az eleven és a holt természet szorosan el van választva egymástól, ugyannyira, hogy minden, a mi létezik, vagy az egyik vagy a másik rovatához tartozik. Azonban majd bebizonyul, hogy ezen következtetés elhamarkodott volt-e?

Konyhaszat.

Barna rizsleves.

A rizst, 6 személyre negyed fontot, addig mosd hideg vízben, míg a víz tiszta marad. Ekkor a rizs huslével a tűzhez tétetik és addig főzetik, míg szép fehér lesz, és feldagad, ezután félretétetik. Azután vágj fel vékony szeletekre friss szalonnát, tégy kaszerolba apróra vágott vöröshagymát, fekete és szegfűborsot. Erre tégy egy darab nem kövér marhahúst szeletekre vágva, valamint boryu és szárnyas aprólékat, jó leves csontokat, felszeletelt sárgarépát, kalerábét, kelt, petrezselymet, zellert, és az egészet addig süsd a tűzön fedetlen, míg a vöröshagyma a kaszerol fenekén barnára pörkölődik. Ha ez megtörtént ereszd fel tiszta huslével, fedd be, és néhány óráig főzd csendesén. Ha kész, szüred le és ereszd fel vele a rizst.

Az ilyen barna lé ha meg nem sózod, több napig eltartható. A francia konyhához okvetlen szükséges, hogy mindig kéznél legyen ily barna lé.

Burgonya-pürée.

A burgonyát főzd meg, hámozd meg és reszeld meg, ezután olvaszd fel egy kaszerolban egy darab írósvajat, tégy bele egy kanál lisztet, keverd bele

a reszelt burgonyát, önts rá két csésze huslevet, dörzsöld simára s főzd össze jól. Az ilyen burgonya-pürée igen jó füstölt vagy friss kolbászszal, beafsteak mellé, párolt fölsár-szeletekkel stb.

Jó beafsteak.

Végy szép vesepecsenyét, vágd ujnyi vastag szeletekre, verd ki jól a husverővel, vagy a kés hátával, és rakd egy tálba ilyformán: egy szelet hus, kétfelől megszóva, és törött borssal meghintve letétetik a tálba és megöntetik finom táblaolajjal, aztán ismét egy szelet hus, és olaj rá, ezt így folytatod a míg az egész hus egymásra van rakva, tégy rá egy deszkát vagy lapos tányérkát, s arra valami nehezet. Ugy álljon sóban olajban 4–5 óra hosszát; ha készíteni akarod, tégy zsirt, jó sokat, egy tepsibe, s ha már nagyon forró, rakd bele a hus-szeleteket, forgasd folytonosan, s ha megsült, rendezd el hosszú tálba, hintsd meg zöld petrezselyemmel, öntsd rá a forrózsirt, garnírozd burgonya-püréevel, tormával, szardellavajjal, rizsszel, s tálald be a lehető legforróbban és gyorsan.

Párolt káposzta rizsszel.

Egy darab vajat cukorral megbarnítasz, a káposztát beleteszed s a nagy villával gyakran megforgatod. Ha a káposzta szépen megbarnult, lisztel meghinted, azután párolni hagyod, kevés levest és tejfelt adván hozzá. E közben negyed font rizst szintén zsirban vöröshagymával és borsal pároltatsz, ha a rizs meglágyult, a hagymát és borsot kiveszed belőle, azután egy tálra szalonnaszeleteket raksz, erre pedig egy réteg rizst apróra vagdalt sódarral s négy kanál tejfellel, erre egy réteg káposztát kolbászszal és tejfellel. Ezt addig folytatod míg a tál megtelik, alul felül tüzet ádsz s ha szépen megsült, kolbászszal megrakva tálalod.

A nátha.

Rusz Károlytól.

A náthát némileg a zivatarhoz lehet hasonlítani, mert valamint ez utóbbi a levegőt, úgy amaz az emberi testet tisztítja, s gyakran komolyabb, talán halálössé is válható bajokat hárit el szerencsésen.

A nátha legtöbb esetben meghülésből származik, mely ismét az elpuhulás következménye szokott lenni, minélfogva vannak emberek, kik a náthától szinte soha sem szabadulnak meg.

Épen nincs szándokomban a nátha lényegét itt gyógytanilag fejtegetni, ez a mellett, hogy semmi hasznot sem hozna, csak olvasónőimet fárasztaná s figyelmüket tölem elrabolná. Ellenben elő akarom adni keletkezési módját, valamint közölni óv- és gyógyszereit.

Kedves olvasónőim egyike, a ki több napon át folyvást varróasztala mellett foglalkozott, a szép napfény előtt kinyitja ablakát — s azonnal náthát kap. A másik sétálni megy, vigyázatlanságból vízbe lép, — s megkapja a náthát. A harmadik a kertbe siet s fölhevülve ül az ozsonna mellé, és társalgás közben észre sem veszi, hogy az árnyas kertben hűvössé vált a levegő, — az ilyen örülhet, ha csak náthája lesz. A negyedik meg egészen elővigyázatlan; táncvigalomban mulat s annyira föl van hevülve, hogy vére a szó szoros értelmében véve forr, szivecskéje pedig úgy dolgozik, mint valamely kalapács; hogy hűtekezzék, egész gondatlanul hirtelen kiiszik egy teli pohár jegesvizet — nem fordul elő az ily eset? — s legtöbb esetben a gyenge, *életösszigrani* rekedő nátha még a legszelidebb büntetés az efféle könnyelműségért, — vagy mi nevet adjunk tulajdonképen eme, az önmaga, az Isten s a szülők elleni vétségnek?

A mint a nátha az észszerű egészségi tan törvényének csekélyebb vagy nagyobb megsértéséből, vagy bárminemű esetlegből származik, úgy legtöbbször egészen magától szokott elmúlni.

Ellene gyógyszereket alkalmazni a legtöbb esetben fölösleges, sőt gyakran nem is tanácsos, mert a nátha — mint főnebb említém — gyakran más betegségeket szokott elhárítani.

Ha nagyon sokáig tart, az illető igyék este egy csésze forró bodzatheát s vastag takaró alatt pár óráig izzadjon. Magától értetődik, hogy az izzadás ideje alatt semmi testrészét sem szabad a takaró alól kinyujtania, mert különben még csak most hűtené meg magát igazán; épen oly elővigyázattal kell élnie a fehérruha-váltásnál is, mivel a kipárolgás következtében rendkívül érzékenynyé vált bőr meghűtése a legszomorubb következményeket vonhatná maga

után. Azért izzadáskor a légvonat kizárva s a szoba levegője átmelegítve legyen.

A nátha ellen leghathatósabb óvszer gyanánt olvasónőimnek a *testedzést* ajánlhatom, melyről egy külön cikkben fogunk szólni, s melynek legelső következménye a gyakori náthának meggátlása. A kiknek teste pedig nincs megedzve, azoknak lehetőleg óvakodniok kell minden meghűtéstől. Igen erős nátha esetében enyhítőszerűen néha-néha szagoljanak szalmiak-szeszt, — azonban igen elővigyázóknak kell lenniök, mert különben az egyébiránt ártalmatlan szesz erős belehelése következtében könnyen el is ájulhatnak, mint ezt minden gyógyszerész saját tapasztalása után is állíthatja.

Épen oly jó könnyítő szer, ha egy, forró vízzel, vagy még inkább székfűtheával (Kamillen-Thee) teli edényt valami tölcserfélével leboritunk s a kifejlő gőzt beleheljük. Ez eljárás mellett szintén óvatosoknak kell lenniök, nehogy kimelegedett arcuzal a hideg levegőre kimenjünk, mert ennek többféle baj lehetne következménye.

A nátha néha oly erős, hogy a szenvedőt heves láz is gyötri s az ágyat kénytelen őrizni. A könnyű láz, a hidegnek és melegnek váltakozó érzete, a náthával rendszeren össze van kötve. A valódi náthaláz azonban egészen más; ez megrázkódtatja a testet, csaknem úgy, mint a hideglelés vagy a váltóláz, s oly állapotot idéz elő, melyben rendkívül kéjelmetlenül érezzük magunkat, mert sem komolyan betegek, sem teljesen egészségesek nem vagyunk, s mégis, lehet mondani, inkább szenvedünk, mintha valóban betegek volnánk.

Ha ez állapot növekszik, és még hozzá hosszú ideig tart, akkor náthahurutnak (Grippe) neveztetik, mely betegség alapjában nem egyéb, mint igen gonosz nátha, a mely azonban halálos bajjá is válhatik.

OLVASÓ-ASZTAL.

Szépészeti levelek egy hölgyhöz.

Oeser Keresztélytől.

A művészeti szépség.

Tökéletesen igaza van, édes barátnőm; a szépség magyarázatát ezen mondatban

lehet kifejezni: *tökéletes életnek tökéletes nézlete!* A szépség fogalmát kevés szóval lehet megfejtteni, de a szépség eszméjét nem lehet csupán szavakkal megmagyarázni. A virágot nem nevezzük szépnek, míg a csirában van rejtve, mert még nem érte el életé-

nek tetőpontját — a virágzást. A magot sem nevezzük szépnek, melyet virágzása után termeszt.

De teljes életének pillanatában, hol sem növés, sem hervadás nem vehető észre, joggal nevezzük a virágot *szépnek*. Nem az illat, mely mindenesetre szintén örvendeztet, nem az anyag, mely a gyümölcsnél az élvezésre int, sem a szirmok szabályos alakja az, a mi a virágot széppé teszi, de a teljes élet, mely tökéletes alakban jelenik meg, a növekedő erő harmoniája, mely a virágzás előtt még „leendő“, a virágzás után pedig már „volt“.

De hogy áll hát a szépművészet a szép természet irányában? A művész nem lehet alkotó, úgy mint a természet, és még sem kellene, a mint mondják, a természetet csupán csak utánoznia? . . .

Az emberi szellem, mely amaz örök, alkotó szellem tükre, részt vehet annak isteni működésében is, de csak emberi módon. De előbb okvetlen a nagy természethez kell iskolába járnia, nagyszerű műveinek részlete által szépművészeti érzékét kiképeznie; gondolatait felgyújtja a külvilág, eszméi a természetteli közlekedés által képződnek; de épen a gondolatok képzésében, melyeket szép alakban testesít meg, mégis szabadon működik, sőt a természetes tárgyakat is eszményekké emeli, a milyeneket maga a természet sem nyújthat.

A görög művészek a női kecs és szépség ily eszményképét Vénusban alkották, — Minervában a szellemi erőt, férfi-erénnyel egyesítve, és a szüziesség eszményképét, — Jupiterben a férfiúi önállóságot és fenséget, de ama művészek nem másolták eszményeiket az ember után, hanem a valódi ember nézletéből alkották az eszményi embert. Oly festész vagy szobrász, a ki csak másolni tudna, nem lenne művész a szó magasabb értelmében.

Bizonyára ön is látott már oly képet, mely tökéletesen a művészet és színezet szabályai szerint készítve és egészen természetszerű volt, de szemlélése mégis hidegen hagyá önt, nem hatott kedélyére. Az ész tán megérté a festmény eszméjét, de az érzélem nem fogta fel. Miért? mert a festész nem volt képes a nemtő erejével művébe életet lehelni, mely a szemlélőt élénken megragadja s közvetlen a kedélyhez szól. Csak az élet idézhet elő új életet.

De az élet, mely a művészet valami alkotásában létezik — erre jól kell figyelni — csak annyiból szép, ha idomított élet, ha a legillőbb idomban jelenik meg. Ugy mint a világ is csak azért szép, mert az isteni szellem nyilvánulása: úgy a művész eszméje is csak úgy szép, ha méltó idomot ábrázol. Az idom a törvényszerűleg ható ész, és csak ez elégítheti ki az eszélyes emberi szellemet. Az idom uralja, átszellemiti az érzéki anyagot. Ezt legjobban magyarázhatom meg a rajzolás által.

A görög monda szerint egy alkalommal találtatott fel a rajzolás és a szobrászat. Dibatades leánya, midőn szerelmesétől válnia kellett, lerajzoló annak arczélét az árny után, melyet a bucsuzó ifju a fehér falra vetett. Atyja pedig, hogy leánya fájalmát enyhítse, egyszobormintát készített, melyet aztán agyagból idomított.

Ezen mondában sok igazság rejlik. Az árny vezeté az embert a tiszta, azaz az anyagtól elválasztott idom felfogására. Az anyag, mint olyan, tudnillik idomtalan tömeg, az a nemszép.

A sütemény, melyet megeszünk, a fa-törzs, melyet elfürészelünk, nem szép, a mennyiben idomától eltekintünk, melyet még hozzá — az evés és fürészelés által — megsemmisítünk. Ezen tárgyak csak anyagilag léteznek számunkra. De ha egy művészileg készített faalaku süteményt találának fel, mely a szemet annyira megnyeri idomát illetőleg, hogy nem is gondolunk az ételre: akkor még az étel is a szépnek szempontjára állítható. És ép oly mértékben, a mennyiben a fának közvetlen érintkezésétől szabadulunk, ha elég távol állunk tőle, hogy anyagától eltekinthetünk, azaz hogy a galyak és levelek körvonalait, a lapokat és vonalakat test nélkül felfoghatjuk; épen oly mérvben idéztetik elő a valódiságnak szép látszatja, mely a kedélyt ráveszi, hogy ezen valódiságot a képzelettel szemlélje és eszményítse. A míg az ember az élő-fát csak mint utját gátló tárgyat, vagy mint tűz-anyagot tekinté, addig nem volt szabad szemlélete, s az érzéki kellékhez volt kötve; de midőn a fának alakjára figyelni kezdett, midőn például a víz tükre az anyagtól ment képét a szemnek visszaveté: ekkor érinté szépsége először az emberi kedélyt.

Merüljön el egy szép szobor, vagy egy góth templom szemlélésében, — mennyire

le van itt győzve a kövek lomhasága és nehézsége, meleg élet van lehelve a hideg anyagba! Itt már nem nézi a márványt vagy a gránitkövet, hanem eleven jellegeket és eszméket, melyek önhöz szólnak, mintha emberi lények lennének. Ha ellenben ama, mai nap divatozó közönséges opera-darabot hallja, mely csupán a fület csiklandja, egyedül érzéki élvezet nyújt, és azért elpuhulttá tesz: akkor csakis az anyagot élvezte, csak az érzékiség lön ingerelve, a szellem nem magasult fel, nem lön megerősítve; mert az idom hiányzott, melynek a tartalmat szellemivé alakítania kell. Sem a hangok, sem a színek, vagy a kövek azok, melyek a szépséget kedélyünkkel megértetik, hanem a törvény az, mely szerint a hangok fülünket érintik, vagy a színek szemünket érdeklik.

Hanem ezen törvényt nem lehet az észszel kiokoskodni, érezni kell azt, érzékileg; ezért öltözteti azt a művész a hangba, a színekbe, vagy a márványba. Ha valamely mű inkább hat az észre, mint az érzésre, akkor kemény és nem vonzó, mint például a régi német iskola némely festményei, melyeknek éles és szögletes matematikai vonalait nem gömbölyíti az élet teljessége. Tehát sem a törvény, sem az élet magábanvéve, — hanem mindakettő arányosságban és összhangzásban!

Mi volt...

Mi volt eddig az én életem?
Sok küzdés és kevés jó siker.
Mi volt énnekem a szerelem?
Kis örömgöngy s egy nagy bútenger.

Elveszítettem a szép jelent,
Aggódván a jövőn szüntelen;
Fájdalomtól szívem nem volt ment,
Bárha üdvvel kínált a jelen.

Várni arra, mi nem jó soha,
Hinni abban, mi nem létezik,
Meghiusult remény fájdalma, —
Ember sorsát ezek képezik.

Életem örök borúja
Egyszer oszlott nyájas napfénytől:
Szerelmednek édes búbája
Álmodni hagyott a mennyekről...

Boldogságom nem volt — csak álom,
Rövid, édes ah! oly tündérszép!

Fölbredtem abból — sírodon,
S nincs több naptény, nincs több tündérkép...

Milyen lesz ezentul életem?
Mint fagyott virágé: hervadás;
Mint törött hajóé tengeren:
Czél nélküli kinos hánykodás...

Dolóresz.

A halál angyala.

Mindenütt meleg van, csak én fázom megint, —
Sorvasztó láz ez, mely engem a sirba int!

Itt az idő tehát, a midőn válni kell —
Sötét sir éjibe fényes reményimmal.

Életem tavaszán örömem szertesét...
Most ösmerem meg a halál költészetét.

Egyfelől az élet int kecsgetetően,
Biztat reményekkel olyan égetően!

Másfelől közelget a halál angyala,
S erre megzendül az élet hattyudala...

Elhagylak, életem, csalfa reményiddel,
Követem angyalom fel a magasba, fel.

A halál küszöbén hívását megértem;
Szenvedésem után ott lesz pihenésem...

Antalka.

Tavaszkor.

Ismét zöldül minden,
Diszlik a kikelet,
Oh mondd meg kedvesem,
Hova menjek veled?

Ezer ajkról hangzik
A hála imája —
A szép, nagy természet
Szabad templomába'.

Hol minden teremtmény
— Örülve létének —
Ünnepli reggelét
Uj ébredésének.

A bokrok árnyában
Madarak dalolnak,
Kéklík a nefelejcs
Partján patakoknak.

Enyhébb a levegő,
S csillagok fényinél

Suttogva a szellő
A multakról regél . . .

E tündér-tájakon
Föllángol a kebel,
Oh! jer velem, oh! jer,
Ide vezetlek el.

M. Rózsa.

A falu bolondjai.

Elbeszélés.

Szabó Sándortól.

. . . Az egyik magas, sugártermetű férfi volt halvány, beesett arcuzal. A másik alacsony, gyöngéd termetű nő. Mind a kettő nagyon csendes bolond volt. Nem bántottak senkit. Őket is elhagyta mindenki.

Gyakran kijártak a temetőbe. Ott leültek egy egy sirra s órákig elméláztak szomorú dallamokat dudolva.

Hogyha meglátták egymást, elkomorodott mind a kettő. Elfordultak egymástól s más uton mentek. Valami szomorú emlék törhetett keresztül az eszmezavarón, a mely nem engedte őket egymás közelébe jutni.

A nő ilyenkor — ha nyár volt — rendszeren kiment a temetőbe. Koszorút kötött sirvirágokból s azt tette fel fejére. Aztán vigan, énekelve ment végig az utcán s örökösen ezt mondá:

— Vignak kell lenni a menyasszonynak . . .

— Szegény Anicza! — suttogák az emberek.

A férfi meg elkezdett sirni. Egy szomorú emlék által okozott könnyek voltak ezek, melyeket panaszos szavakkal kísért.

— Hütlén lett menyasszonyom, a kit hűn szerettem — mondá.

— Szegény Onucz! — suttogák az emberek.

És ez a két szerencsétlen ember általános szánalom tárgya volt a faluban. Minden ember tisztelte azt a fájdalmat, a mely képes volt az agyszervet annyira megzavarni, hogy azokra örökös setétség boruljon.

Ennek a két embernek a történetét írom hát le. Nagyon szomorú történet.

A színhely egy kis oláh falu ott a hegyek között. Örökzöld fenyvesek és óriás tölgyek szegélyezik a házsort, melynek végében egy hegyi patak lassu csörtetéssel halad tova. . .

. . . Pár évvel ezelőtt az egész faluban nem volt olyan szép leány mint Anicza, s olyan szép legény mint Onucz.

Jó módu volt mind a kettő; szerették is egymást s szüleik nem ellengették, hogy a kettőből egy pár legyen. Mind a kettő a másik szemében vélte feltalálni keresett mennyországát.

Esküdtek egymásnak örök hűséget, holtig tartó szerelmet, mint ez a fiatal szerelmeseknél szokott lenni.

A falu végén volt egy hatalmas fűzfa. Ott a hegyi patak szélén, melyet puha zöld gyep sze-

gélyezett. Ez volt legkedvencebb összejöveteli helyük.

Itt tárták ki egymásnak sziveik. Itt ábrándoztak, itt alkották meg jövő boldogságuk képét.

Szép, holdas nyári estéken gyakran lehetett együtt találni itt őket. Kéz kézben, ajk ajkon s ők boldogok voltak.

Suttogtak egymásnak édes szavakat, szép szerelmezt. Esküdtek egymásnak hűséget, örökké tartót. A hold és csillagok nyájasan mosolyogtak le az égről s a fülemile ott csattogott a sűrű bokorban.

A fehér habok szép susogva haladtak tova a fűzfáktól szegett mederben. A hold kedélyesen fűrészte meg benne ezüstszinü arcját.

A hegyeken kigyult a pásztortűz. A csendes éjben keresztül hangzott a pásztor-furulya, a mely olyan szívhez szóló hangokat bocsátott ki.

S késő estig fent voltak. Mikor hazamentek, mindegyik a jövő boldogság képével aludt el.

S aztán álmodtak szépet. Álmodtak szerelemről, boldogságról. Az ember rendszeren arról álmodik, a miről egész nap gondolkodik.

Egy szép meleg nyári nap Anicza kiment a mezőre. Koszorút akart kötni anyja sirjára.

A mező telve volt a legszebb színezetű jó illatú virágokkal. Ismerte őket Anicza már jól. Letört egynehány örökzöld galyat s setézőld színezetével olyan jól összeegyezteté a különféle színeket.

Mikor a koszorúval kész volt, megindult a temető felé, hogy azt rendeltetése helyére helyezze el.

A temető ott feküdt a falu végén mosolygó fenyvesek és ágaikat szomorúan lehajtó szomorúfüzek közt. Egy kis hegyi patak mosta az árok szélét, a mely határt vetett az élők és a halottak között.

Egyszerű fakeresztek jelelék csak az egyes emberek nyugalmi helyét, nem pompás márványemlékek, mint az nagyvárosi temetőkben szokás. Az egész temetőnek minden nevezetessége egy urasági kriptából állott.

Az is meglehetősen el volt fedve az árnyas szomorúfüzek által, mik karcsu fehér oszlopaira oda hajoltak. Fehér bádoggal keresztje ott csillámlott a meleg nyári nap sugárainál.

Anicza belépett a temetőbe.

Egy nem régen behantolt sir egy nem régen elhunyt ember földi maradványai nyugalmi helyét jelzé.

Egy egyszerű fekete kereszt egy elszáradt virágkoszorúval álltak ott hiven, hogy a kereső könnyebben rátaláljon az általuk jelzett földi maradványok nyugalmi helyére.

E mellé térdelt le Anicza.

Imádkozni kezdett.

Leborult a sirra s könnyes szemekkel esdett a halott nyugalmáért, ki előtte oly kedves, oly becses volt.

A lég oly tiszta, oly enyhe volt. A madarak ott csiripoltak az árnyas fák ágai alatt.

Pár perc múlva emberhangok zavarák fel az imádkozót.

Hátra nézett s egy fiatal, 17—18 éves leányt pillantott meg, kinek mind öltözetén, mind magatartásán meglátszott, hogy felsőbb körökhöz tartozik, kíséretében egy szép fiatal ember volt, kivel élénken társalgott.

A nő a falubeli uraság leánya Olga s a fiatal ember jegyese — Tobiascsu Anasztáz, egy gazdag szüle egyetlen gyermeke — voltak.

Olga családi kriptájukhoz jött, hogy édes anyja lelki nyugalmaért imádkozzék.

A fiatal leány nemes karesu alakja s szabályos szép arca oly tiszteletet gerjesztett Aniczában, hogy tiszteletteljesen állott fel köszöntni őt.

A fiatal embert bámulatra ragadta az egyszerű oláh leány szépsége. Erősen függeszté reá szeméit, mit Anicza ki nem állhatva, fejét a földre süté.

S csak aztán mert feltekinteni, midőn már biztos volt arról, hogy azok távol vannak.

S midőn hazafelé ment, az egész uton előtte állott a fiatal ember, ki szeméit erősen függeszté reá. Bármint erőlködött, nem tudta fejéből kivenni.

Este már nem izlett olyan jól Onucznak sem szép szava, sem édes csókja. Maga sem tudta, hogy mi okozta ezt.

Másnap úgy vonta ki valami a temetőbe. Látni kellett azt a helyet, a hol találkozott ő vele.

„De hát ki az az ő?”

Ezt kérdezte magában Anicza. Az a szép szemű, magas fiatal ember, a kivel tegnap találkozott?

S a szegény leány leborult anyja sirjára, kérve Istenét, hogy verje ki fejéből azt a férfit.

S jobb szeretett volna ott lenni, mélyen, hat lábnyira a föld alatt mint itt a földön. Érezte szive gyöngeségét.

— Oh Istenem, Istenem! — kiáltott fel, — miért is kellett őt látnom. Így a legborzasztóbbtól kell tartanom.

És sirni, keservesen kezdett sirni, úgy, hogy könnyei patak módra hullottak alá.

S miért?

Mert észrevette, hogy szerelmes Onuczon kívül még másba is, a kit még jobban, sokkal jobban szeret mint Onuczot, mert ennek sokkal szebb szeméi vannak, s ajka, és arca piros.

S érezte szerelme hiábanvalóságát. Ama férfinak már van jegyese s különben is az uri rendhez tartozik, a ki az ilyen leányt semmi esetre sem venne el.

S feltűnt előtte ama számtalan sok szép este, a melyen oly sok szép képet alkottak jövő boldogságuk felől, a melyen olyan boldogok voltak.

De ő már most nem szereti Onuczot s vele nem is lenne boldog!

Gondolataiból léptek zaja zavará fel.

Feltekintett.

Anasztázt pillantá meg.

A fiatal leány eltakará arcát, mintha ördögöt pillantott volna meg.

Anasztáz közelebb lépett hozzá.

— Nagyon kedves halottad lehet itten eltemetve — szólt szeliden, — hogy oly sűrűn ontod érte könnyeid.

Anicza szívéhez kapott. Mintha villám sujtotta volna, oly mereven térdelt ott.

— Anyám sirja — szólt halkán.

S szemrehányásokat csinált magának, hogy anyjáról szinte megfeledkezett, még más azt hiszi, hogy az annak elvesztése fölött okozott fájdalom könnyei azok.

S a fiatal ember tovább beszélgetett Aniczával. S Anicza mindent felejtett. Boldog volt, hogy azzal beszélgetett, ki iránt őszinte vonzalommal viseltetett.

Onucz észrevette Anicza hidegségét irányában s okot keresett, mely felvilágosítsa őt minderről.

S az okot fellelte nemsokára.

Anasztáz többször találkozott Aniczával. A fiatal tapasztalatlan leány hitt a mézes-mázos szavaknak. Anasztáz szándokát komolynak hitte s már atyja előtt is nyilatkozott.

Az keresztet vetett magára.

— Szegény leányom — szólt két könyvet törölve ki szeméből.

Onucznak fájdalma leirhatatlan. Ha beszélni akart Aniczával, ez kitért előtte folyvást. Nem akart vele e tárgyban beszélni s nem akart vele találkozni.

Az egész falu beszélt e viszonyról s a faházakból feljutott az uri kastély festett falai közé.

A szegény Olga mélyen érző szíve keserű megaláztatásnak vette jegyese e kihágását. Szerette nagyon, de megutálta, hogy oly csalfa játékot üzött szerető szívével.

S nem akart találkozni vele, habár saját szívét zuzta is össze.

Levélben tudatta Anasztázzal, hogy köztük minden viszony megszűnt.

Anasztáz egészen meg volt lepelve. Ő, ki csak játékot üzött a szegény Aniczával, most saját kelepcejében lőn megfogva.

Olga bátyja, huga becsületét tisztára akarta mosni, párbajra szólítá fel Anasztázt.

Anicza valahogy megtudta ezt.

A szegény leány elment forrón szeretett csábitója életéért könyörögni. Kérte Olga bátyját, Miklóst, hogy ne vitessék végbe a párbaj.

Miklós áthatva a szerelem e példája által, késznek nyilatkozott a párbajról lemondani, ha a tönkretett Aniczát elveendi.

Anasztáz így válaszolt.

— „Holnap reggel négy órakor a parkom melletti kis erdőben. Pisztolýokról én gondolkodom. T. A.”

Miklós értésére adá mindezt Aniczának. Anasztáz tehát nem akarja őt elvenni.

Másnap ott volt ő is az erdőben. Jelen akart lenni csábitója halálán.

— Miklós csendesen kelt fel 3 órakor. Felöl-

tözött s bement huga szobájába. Megcsókolta szépen, szeliden.

— Talán utoljára — gondoló.

S azzal talán véglevelét megírva, csendesen távozott el paripáján.

Anasztáz már várta. Segédek nélkül ment az egész.

Anicza egy sűrű bokorból nézte.

* * *

... A lövés eldőrdült s Anastáz halva rogyott le.

Miklós sebesen hagyta oda a halotti tért.

Még aznap tul volt az ország határán!

Anicza csak akkor érzé, hogy mennyire szereti csábitóját. Az első nagy fájdalom annyira megrohaná agyát, hogy — megőrült.

S aztán egész napokat el volt a temetőben; ott talált fájó sebére vigaszt.

Onucz elméjét lassankint valami fátyollal érzé betakartatni. Mindinkább gyengébb lett az. Ő is fájdalma áldozatává lett — megőrült szintén.

S aztán lett a falunak két bolondja, a kiket a szerelem tett tönkre.

Anicza gyakran eljárt az urasági kriptához a hol csendben és békében nyugodott Olga, az angyalszelidségü leány.

Micsoda szomorú omen nehezedett ezekre, hogy nem engedte őket a boldogság kikötőjébe horgonyt vetni, mikor oly közel voltak ahhoz? . .

Ez a sors titka . . .

Egy királyi mulatóhely.

Irta Vajda Viktor.

Alig mult el egy század, mióta Grassalkovich herczeg a gödöllői kastélyt birtokába vette, és ime, azóta hány tulajdonost nyert a herczegi uradalom, míg végre a királyé lett. Mennyi változás, mily óriási különbség e rövid idő alatt! A költő szava szerint „játszva emelé föl“ a Grassalkovich családot a sors, és „mosolyogva veré le.“ E név nem létezik többé.

A hatalmas ur — fejedelmi nagyságában — minden kényelemnek birtokában volt. Kastélya büszke ormáról önelégült mosolyal tekinthetett szét, és beláthatlan uradalma szemléletén bátran mondhatá: „minden a mit körülöttem látok, az enyém.“ Most más hatalom ütötte föl itt tanyáját, oly hatalom, melyről az öreg Grassalkovich herczegnek még legmerészebb álmában sem lehetett sejtelme. A gőz ide is behatolt, és azon a helyen, hol egykor a pompás herczegi hintó tajtékzó büszke paripáktól vonva elrobogott, most füstölgő gőzmozdonyok hasítják a léget, gyors működésökben nevetségessé téve a legszilajabb mén száguldasát is. — Akkor csak a herczegre nézve nem járt nehézséggel az utazás, most az utolsó gödöllői pór is vasutra ülhet.

Ha az éjszakai vasuton kocsira ülünk, másfél órai utazás után, szeliden magasló domblánczolatok

közt Gödöllőre érünk. A vasuti állomás a mezőváros alatt fekszik, s rövid ideig tart a kastélyba vezető ut, mely kényelmesnek nem mondható. Nagyon poros. Az utcán végig haladva, egy egyszerű faragványu és vas rácsosatos kapuval, ellátott kőkerítéshez jutunk, honnan folytonos emelkedéssel megy az ut egyenest a kastély előudvarára. E kis előtér kerekded partozatban végződik és kőfaragványu szegélyzettel védett, a régi rablóvárak módjára, csakhogy nincs vonó-hidja, és összes védelme: a két szögletbe állított kőkészletű katonaköpeny s a falkerítésről egykedvűen széttekintő két kőoroszlány. Ezekről pedig bátran bemehetünk.

Kivülről a kastély meglepőt nem nyujt; sőt jelentéktelen, mert homlokzata nagyon keskeny, és hátra kinyuló két szárnya nem is látható. Az otromba és sárgarézzel bevont kupidom és gömbökkel ellátott bádogos tornyok magasságát fölülmulják a mindenütt kikandikáló, fehér kemények, s az egész épület esetlen tömörsége, egykori alkotójának izlését valami kedvező oldalról épen nem mutatja be. Összeszorított, szűk erkélyét arany diszletű márvány oszlopok tartják, mintegy akadályozva a bemenetet. A kapuszin vaskos boltozata nem komor, mert a kastély udvarára nyíló üvegajtók elegendő világosságot nyujtanak. Az emeletbe márvány lépcsőzet vezet, s itt mindjárt jobbra a fogadási diszterem veszi igénybe figyelmünket. Legnagyobb előnye, hogy tágas és világos; különben ez is oly mesterkéletlen, mint a többi, és az egész berendezés a legkeresettebb egyszerűség jellegét hordja magán, a nélkül azonban, hogy az izlés mindenütt hasonló figyelemben részesült volna. A rococo-mennyezetten egyszerű festésben kapott folytatást az aranyos szélekkel élénkített fehér papír falszőnyeg, s a butorzatot vörös bársony borítja. E terem a középpont, honnan jobbra és balra szobák nyílnak hosszú sorban, egy oldalon a király, másfelől pedig a királyné lakosztályát képezvén. Csillárok sehohsem hiányzanak, s a leirt fogadási terem különösen gazdagon van megrakva e szemképrázató eszközökkel. Az erkély is a fogadási terem kiegészítésére szolgál.

A többi termek a nálunk mindenütt látható uri lakok berendezését, csin- és ékességre nézve, alig mulják fölül, s csak ritkán nyujtanak valami meglepőt. Egyszerű kárpitozás, többféle és sokszor igen is halvány vagy szürke színváltozatban, gyér faragványu sötét diófa-butorzat, oldalasztal gyanánt jó szolgálatot tevő fehér porcellán kandallók teljes készlettel — ime, ezekkel látták el a kastély szobáit. Pompás talajszőnyegekről sem beszélhetünk, csak a királyné hálóosztályában látható valami finom nádszővedék, mely a maga nemében egészen új és épen ezért feltűnő.

A királyné osztálya foglalja magában ama szobát, melyben Mária Terézia széles és történelmi állapotban maradt nyoszolyáját őrzik. A fal itt ujításon ment keresztül, de ott van a királyné jól talált életnagyságu képe, mely a magas és méltóságteljes alakot élénk festményben tünteti elő;

kezével egyszerre három koronát érint. Ha nem csalódunk, e kép hasonmása a nagy-szebeni Bruckenthal-féle képtárban még jellemzőbb. E szobáról annyit jegyzünk föl még, hogy picziny előcsarnokától szőnyegajtó választja el, s a nyoszolyán kívül még egy ruhaszekrény látható benne: különben homályos, és alvásra a legalkalmasb.

Az előcsarnokból kijutva, egy titokteljes csigalépcsőzetet találunk. Az ily lépcsőzetek a régi kastélyok történetében nagy szerepet játszanak, s Walter Scottól elkezdve minden regényíró által egy-egy kétséges kimenetelű dráma fölélénkítésére folyvást igénybe vétetnek. Ez itt az alosztályba vezet, hol a királyné számára két társalgóterem áll berendezve.

A királyné kedvenc és bizalmas társalkodónője, Ferenczy Ida k. a. ról is gondoskodtak, és a királynéi hálóterem szomszédságában két szobának is van fenntartva. Rudolf főherceg és Gizella főhercegnő külön osztályokat nyertek, és a két szárnyban a vendégek és a kíséret többféle igényeinek ellátására sem hiányzanak szobák.

1849-ben Kossuth Lajos és Görgey itt az emeletben hadi tanácsot tartottak. Kevéssel azelőtt Windischgrätz osztrák tábornoknak szolgált a kastély szállásul.

Az egyik szárny végén van a kápolna, míg a másik oldal folyosójáról a tágas és kényelemmel felszerelt földött lovardába juthatunk.

A királyné földszinti társalgó-termeiben az ilykor az uralgó, és úgy látszik, hogy az őszhangzatra itt legtöbb gondot fordítottak. Kényelmes kör-ülő helyeivel és karsú porcellán kemenczéivel, futó növényzet és folyondárok befogadására szolgáló függőivel és kosárkaival a kör-ülések összefutó kiemelkedésén, — e kis osztály a legvonzóbb otthoniasság kinyomatát hordja magán, és főleg a téli kirándulások alkalmával igen kellemes leendő itt időzni. Ez osztály egy ékes és ujonan készült verandával áll kapcsolatban, mely egy picziny virágos kertre néz.

A már említett lovarda közelében vonul el a hosszú istálló, mintegy 40 ló befogadására. Ez istálló igen szép, s könnyen lehetne kényelmes szobákká változtatni. Festett mennyezet, vörös márvány oszlopzat, márvány váluk, csinos burkolatu talaj, mindenütt kényelem és tisztaság. Csak a lovak hiányzanak még. A kastély két szárnya párhuzamban nyulva hátrafelé, udvart képez, s a parkkal ölelkezik össze. Ez udvar elég egyszerű, s közepén fájdalmasan nélkülözi a vízjátékot, vagy valamely ékes szoboresoportozatra alkalmas nyújtó kút díszítvényét, melyet jelenleg — úgy látszik, — az egyik épületszárny fülkéjébe illesztett medenczéivel akarnak pótolni. Általában művészeti díszítményekben a kastély nagyon szegény, s a lovarda udvarán látható kőlovon s a verandában levő női szobron kívül, sehol sincs gondoskodva szoboresoportozatokról vagy ékes faragványokról.

A régi és új kastélyok legkedvesebb része: a

park, itt is nagy fontossága, s bár kevés gondot fordíthattak rá, mégis figyelmet érdemel. Kitudja: miféle emlékeket őriz! Ki mondhatná meg, hogy tömkeleges berkeiben kik találtak egykor hűsítő árnyékre, midőn égető sugarait a forró nap e vidékre tüze, és mily panaszokat hallhattak e mohosult gesztenyék, ha valaki ide menekült, elfeledni bűt, gondot, kijátszott szerelmet?

Az ily parkok szépségét semmitem pótolhatja. Ha vénülnek is, mégis újak, s mosolygó tisztásokkal váltakozó élénk vagy sötétebb színvegyületű facoportozatai és ligetjéi, bármily gyakran látuk, sohasem egyhangúak. A természet örökifjú kinyomatával bírnak.

Viruló tölgyek közt egy-egy rom; tengerzöld pázsiton elszórt virágcsoportozatok, fehérítő nyirek, a háttérben komor fenyűk, titokteljes susogással; karsu platán-berkekben ismeretlen grotta vezető tömkeleg; sugár jegenyék közt egy régi forrás; sorfalat képező szilfák mesterséges fülkéiben szemérmesen titkolózó nymphák; itt rezgő nyárfák, amott vöröslő bükkök tömbje; távolra kinyúló és mindig jobban enyésző szodok, jávor vagy gesztenyefák hullámozó lombozata által előidézett távlatban csillogó vizsugarak szeszélyes játéka; szomorufüzek, akácok vagy lehajló bús körisek, avagy sudaras japáni symphorák perémjével szegélyezett tavak: ama lényegesebb alkatrészek, melyek egy parknak változatosságot és vonzó bájnyújtanak, főleg ha a műkertészet szerencsés természeti alappal fogott kezét.

A gödöllői park most még nélkülözi az itt elősoroltakat, és ha természeti szépségét nem emelhetnők ki: akkor kevés irnivalónk lenne róla.

Az udvar közepéről, vagy a kastély ablakából akadálytalan kilátást nyer az ember a parkra, és a fő- vagy középtávlat teljesen élvezhető. Azontul hiányos és gyarló részek mutatkoznak, úgy a növényzet megválasztása, mint a különféle csoportozatok előállításában. Egy elhanyagolt gesztenyestány, különféle apró csemeték és cserjék közül aránytalanul kiváló platánok, tölgyek, vagy jávork, tömbsoportozatok gyanánt, élettelen fenyűk egy-egy tisztos gesztenyefát őrizve: mindaz, mit itt kezdetleges modorban egymásra halmozva látunk. A részek még nincsenek őszhangzatba hozva, és nincs jótékony változatosság. Mindjárt elül virágágyak domborodnak ki a tökéletesen kiaszott és valószínűleg tavasszal is pázsittal gypen, vörös, fehér vagy sárgás színvegyületükben az őszi rózsát, a napvirágot, az estikét, a gyopárt és többféle szalmavirágot mutatva. A virágházak ez idő szerint még üresek. A narancsok egy külön kis berket képeznek, és a többi délszaki növények szabad ég alatt nyaralnak. Egy-két apró tulipánfa, egy amerikai szép celtisz, és az úgynevezett „Sallysburia adjantifolia gingubiloba“ válnak ki a szokott egyhanguságból.

Legnagyobb hiány, hogy a park vízhiányban szenved, s hogy a porral bevont, s ugyszólván egészen bekérgesített lombozat folytonos fölélénkítésére nem használhatnak fecskendőket. A kilá-

tásba helyezett vízvezeték azonban minden bajnak véget vet, s akkor vízjátékok is létesíthetők.

De a park utjai helyenkint oly kavicsosak, hogy nem csak a sétálás, hanem a járás is kellemetlenné válik. A feneketlen por ellensúlyozására most az egyszer igen durva rendszabályokat vetettek igénybe, és ha a mindenütt kényelemmel közlekedhető kocsik egyengető működése be nem következik, még sok ideig járatlanok maradnak azok.

A gödöllői parknak királydombja is van, de nem olyan, minő Pozsonynak vagy Pestnek. Egy magasabb helyen ugyanis egy gloriette-szerű kis körlak emelkedik, beljében a magyar vezérek és királyok arcképeivel. A falak mellett elvonuló kör-ülésekről egész kényelemmel szemlélhetni e néma arczokat, melyek között Attila, szent István, IV-dik Béla, Korvin Mátyás különösen jellemző vonásokat mutatnak.

Ha innen a kastély felé haladva, az udvarra jutunk, okvetlenül szemünkbe ötlök a kék alapon aranyos számokkal ellátott toronyóra. Soha nem pihenve ernyedetlenül mutatja az idő gyors folyását, s láttára önkéntelenül föllevenülnek ismét előttünk a mult emlékei. A szegény barát nevezetes mondása óta, melyben a Grassalkovich-család buktát oly jellemzőn megjövendölé, hányszor kellett ez órának megfutni egyhangu pályáját!

A belső park alrésze kisebb, de szebb is a felsőnél. Ez a rész némi ápolásról is tanuskodik, habár még itt is sok az igazítani és rendezni való. Növényzete üdeségét folytonosan főtartja a tó, mely a park hosszában keskenyen végig vonulva, fehérítő hattyúk által barázdált tükrén sokféle színváltozatot mutat. Lakói számára favarak állnak készen, s helyenkint karsú hidak ívezik át a tó vizét.

E környék fái közt néhány cipruslomb vonja magára a figyelmet; e ritkaságok a tó jobb oldalán elvonuló ösvényt díszítik. A külső park egy része a szarvasoknak van fentartva, s mondják, hogy jövő tavasszal a fáczános is megnépesül.

A római nők társadalmi helyzete és erkölcsi állapota.

Szükszay Gusztávtól.

II.

A nő férjének csak akkor lett általános örököse, ha gyermekei nem maradtak, különben pedig a testvérekkel egyenlően osztott.

Plutarch szerint Romulus, a város alapítója, a férjnek törvényes jogot adott az elválásra bizonyos esetekben, de a tudós ítézés, halicarnassusi Dionysius, azt mondja, hogy 520. évig az elválásra nem volt példa s Corvilius Ruga lovagot az egész nép megszólta, midőn nejétől, magatárságát hozván föl okul, legelőször elvált; azonban nem

sokára elég alkalmat talált, hogy meggyőződhessek a családi kötelék gyarlószerkezetéről, midőn Fabius Gurges aedilis curulis — középületekre felügyelő — templomot építhetett Venusnak, a római hölgyek által házasságtörés és a közillelem megsértése miatt fizetett birságpénzből. Az elválás ezután már könnyen ment; a férj rokonainak előadván az okokat, melyek őt e lépésre indították, így szólt nejehez: „Szedd össze holmidat, menj s vidd el mindenedet.“ Ezután hiában énekelték lakodalmakkor a talassumot, Talassus boldogságát kívánván az új párnak, ki a sabinok közül rablott nejevel évek hosszú során keresztül boldogul és elégedetten élt; a menyasszony többé nem volt érdemes a Caja névre, mert letért azon utról, melyen Caja Caecilia, Tarquinius Priscus neje járt, ki példás házassági életéről lett nevezetessé.

Karthagó romjai felett verődött össze a felleg, mely erkölcsi romlottsággal és polgári visszavonással termékenyíté meg a büszke Rómát, ugy a magán, — mint a közélet terén. Meghódította lassankint az egész ismert világot, a kizsákmányolt nemzetek kincseivel fölgazdagítá magát s miután küllellenségtől többé nem kellett tartani, elkezdődtek a legelső néprétegig mételyezőleg hatott benső villongások.

„A erkölcsök — mondja Cicero Rullus ellen tartott beszédében — nem gyökereznek annyira bizonyos faj- és nemzethez tartozó emberekben, mint inkább a helyzet és életmód által feltételezett dolgokban.“ A rómaiak régi szokásait megrontotta a fényűzés, majd a görög és ázsiai puhaság; elfogadták a legyőzött népek bűneit, melyek azokat járom alá hajtották. Lerontatván egyszer a régi fegyelem gátja, lehetetlen volt az erkölcsök hanyatlását visszatartani; hiában volt a censor szigora, a nagyok- és gazdagoknál kezdődött romlottság elragadt a népre is. És mint fényes csillag az éjsötét homályából, ugy tűnik elő e korból Cornelia, a Gracchusok anyja, ki midőn egy hölgy aranylánczait és karpereczzeit tárta ki előtte, gyermekeit mutatá be e szavakkal: „Ezek az én kincseim és ékszereim!“

A köztársaság vége felé, még inkább pedik a császárok alatt, a nő mint a polgári társaság közvetlen alkatrésze s a közgondoskodás tárgya, érvényesíté államtági önállóságát és szabadságát s Caesar maga tart

neje, Cornelia, fölött gyászbeszédet a köztéren.

A házastársak közt új viszonyok, jogok és kötelességek fejlődtek ki s a házasságot eddig ünnepélyessé tett különféle vallásos szertartások megritkultak; az asszony többé nem volt családanya — mater familias, — hanem pusztán feleség — uxor, — s a férj nem gyakorolt fölötté apai hatalmat, hanem ők ragadták kezökbe a gyeplőt, főleg ha gazdag nászajándékot hoztak a házhoz.

Verres mint a törvénytisztogató praetor, egy görög hölgy által engedte magát kormányoztatni, ki aztán pénzért adta el az ítéletet. A nő szabadon rendelkezett hozományával, s ha férje javait elidegenítette, törvényes uton kereshetett magának elégtételt; többször hozományuknak megfelelő tartáspénzt alkudtak ki maguknak s igen gyakran még ezt is meg kellett téríteni, ha a férj indította meg az elválást, — a mi közönséges szokássá vált a legesekélyebb okoknál fogva; miután a napa és menyeközött előforduló czivódások, a napirenden levő kicsapongások bő anyagot szolgáltatottak arra, sőt gyakran megtörtént az minden helyes ok nélkül, a két fél közakarásával.

Caesarnak 3, Pompejusnak 4, Augustusnak szintén, és családja minden tagjának 5—6 neje volt. Senecanál olvassuk, hogy bizonyos hirneves hölgyek, az éveket nem a consulok, hanem férjeiktől számították.

Paulus Aemilius csak azon egyszerű okból taszította el nejét, hogy őt megsértette; Caius Sulpicius Gallus, mivel az hajadonfövel ment ki; Quintus Antistius Vetus, mert egy közönséges szabados nővel beszélt; Publius Sempronius, mert tudtánkívül ment a játékokra. Cicero 30 évi együttlét után vált el feleségétől, maga ugyan eljárását neje kicsapongásaival igazolja s több ízben hozza föl ellene a vádat, hogy őt a maga hasznára megrövidítette; a főök azonban mégis az volt, mert adósságainak kifizetése végett újabb jegyajándékokra lett volna szüksége; Publiától pedig azért, mert leánya Tulliola halálán — ki nem igen engedte nálánál fiatalabb mostohaanyját a háztartás gondjaiban osztozni — örülni látszott. Az erényes Brutus eltaszítva Claudiát, Porciát vette nőül s midőn Cicerót véleményadásra kérte föl, ez azt tanácsolá: csak siessen a dologgal, hadd szakadjon vége a sok mendedmondának s mutassa meg, miszerint azt nem

könnyelműségéből teszi, hanem hogy a bölcs Cato leányával egyessülhessen. Catilina, a szép özvegy Aurelia Orestilla kezének megnyeréseért fiát teszi el láb alól, s később őt megunva, tőle született leányát vette el.

Augustus hiába akarta törvény által fékezni a nőtlenség, házasságtörés, elválás és féktelenség iránt felébredt hajlamot; a férfiaktól maguk a nők sem maradtak el példáikkal annak meghiusítása s kijátszása ellen irányzott küzdelemben. A nőtlenség ellen hozott törvények, két nőtlen consultól vették nevezetöket; a törvény rendelete szerint, ha a férfi 25, a nő 20 éves korában maradék nélkül volt, a rájuk háramlandó örökségnek s hagyománynak csupán feléhez tarthattak igényt, a többi a kincstárnak jutott; a consuljelöltek közül nagyobb tekintet legyen azokra, kik nagy családdal vannak s kettő közül azé az elsőség, ki több fiakkal dicsekedhetik. Rómában 3, a tartományokban 5 gyermek jogot adott a személyes terhektől megszabadulásra; 3 rendbeli szülés után a latin nő római polgárjogot nyert, a szabad római nő pedig felszabadult férjének gyámsága alól; a szabados nő 4 rendbeli szülés után nyerte meg e jogot s ekkor végrendeletet tehetett, saját vagyonát kezelhette s örökölhetett.

Eltörlé Augustus a „Vaeconia“ törvényt, mely a férjes nőket bizonyos összeget meghaladó örökségből kizárta. De a mélyen meggyökerezett romlottság nem egykönnyen orvosolható törvény által s ha nőszültek is, az örökség volt a főczél. A szigorú és célszerűtlen törvény még nagyobb bajt idézett elő, mert kémeket nevelt, kik a családok titkait kifürkészve felzavarták azok nyugalalmát.

Cicero beszédeit olvasva, bámulni kell a romlottságon, mely büntetlenül ülte diadalát. Elvül állították fel: hadd tombolja ki magát az ifjuság s hadd áldozzék az életkor hiu örömeinek, majd foglalkozhatik később házigondokkal. Nem találkozott hajadon, ki kész lett volna magát Vestának föláldozni, bár egy családanyának minden kiváltságai-ban részesülhetett volna.

A törvények egyenlő büntetést határoztak a házasságtörő férj és nő ellen; de nem használt semmit, mert a politikai harcok után pihenést és a jövő bizonytalanságai miatt vigaszt, nem a békés családi körben kerestek a tűzhelyeiknél unatkozó férfiak,

hanem a kéjelgések mámorában és dobzódások zajában.

Továbbá a nőtlenséggel bizonyos fensőbbég járt együtt, melyet az az örökségvadászok felett gyakorolt, kik hajlandók valának minden gonoszságra, csak hogy az aggastyán barátságát megnyerjék, hizelegtek ábrándjainak s eleget tettek szeszélyeinek. Így nem csoda, ha még az olyan könnyen lerázható igát is, mint ekkor a házasság volt, tehernek tartották s ennek meggátlására a törvényhozók nem tudtak gyógyszer feltalálni. Ők maguk is a fényűzés árjában uszván, nem tudtak a romlottsággal szembe szállni; nem akarták hinni, hogy a hatalom, melyre oly büszkék voltak, többé nem az övéké volt, hanem a folyamé, mely őket is elsodorta; de az események nem sokára megtanították őket, hogy nincs erő a tulkaptott szenvedélyek ellen.

A velleiusi tanácsvégezés gondoskodni akart a polgári osztály neveltségéről és elpuhultságáról; a tertullianusi biztosítá az anya örökösödését, ha gyermekei végrendelet nélkül haltak meg. De mindezen intézkedések nem segítettek a bajon, mert a gyermekek neveltetése már alapjában hibás volt, kik a legnagyobb könnyelműség és szemtelenséggel lettek kitéve, elhagyatva, — ez volt rákfenéje a társadalomnak, melynek külmázát sokan bámulják.

Mily általánosságban üzték a gyermek kitevést, onnan is kitetszik, hogy vigjátékaik örökös bonyodalma a talált gyermekek újra megismerése körül forog. Terentius, a művelt Scipiók barátja, egy atyának ajkaira, midőn a 20 év előtt kitett leány előkerül, nevéhez intézett következő szavakat ad: „Ha engem követtél volna, meg kellett volna őt ölnöd, nem pedig halálát költened, mi neki reményt hagyott az élethez.“ Az ily bánásmód eredményezte, hogy a Sylla-féle kegyetlenségek közt a gyermeki árulás leggyalázatosabb s legsötétebb színű alakjaival találkozunk s a leverő hatást gyakorló korra csak itt-ott vet némi derengő fényt a felmerült női-hűség egy Julia személyében, ki testvérét Lucius Caesart nemes bátorsága által menti meg; egy Acilia képében, ki a rabszolgáktól elárult férje életeért minden drágaságait föláldozza.

A Gracchusok tiszteltreméltó anyja, Cornelia, s a kegyes Octavia, Augustus nővére és Antonius neje mellett ismeretes előttünk

Servilia, Lucullusnak elüzött kicsapongó neje; Syllának egyik leánya és Milónak felesége, ki a történetirő Sallustiussal czimborált, miért is ez korbácsütésekre és pénzbírságra íteltetett; Mucia, Pompeius neje, a két Metellus nővére, szemtelenségeiben nem ismert hártart; Saxia vejébe levén szerelmes, rávette őt, hogy leányát kergesse el, sőt vérgyilkosságba is keveri magát; Clodius nővére, Metellusneje, bizalmas viszonyban állott Coeliussal s a megmérgezéstől tartva, törvénybe idézte, hol egész életfolyama napfényre jött; Fulvia, azon Flaccusnak leánya, ki gonoszságával szennyezte be a Gracchusok ügyét, a rút, de hatalmas és gonoszlelkű Clodiushoz megy nőül pénzvagyból; ez meggyilkoltatván, a kicsapongó és gögös Curiónak lesz felesége, kit Tullius a közbéke fölzavarójának nevez, — ennek halála után pedig Marcus Antonius veszi nőül s férje sátorában gunyt üz az orozva meggyilkolt Cicero véres fejéből.

A vulkáni szoros.

(Erdélyben.)

(F. L.) A hátszegi völgyből két út vezet idegen földre; a vaskapu és a Vulkán. Az első használtabb, de a Vulkán a szemnek és kedélynek élvezetesebb.

Óralja-Boldogfalva körül mélyedünk e szorosba; ott hol a Kolczvár tövétől, a folyton szálló heglánczolat mellett alácsörtető patak a Sztriggyel egyesül. Hogy szorosban vagyunk, alig vesszük észre, mi, kik Erdélyhez, e hegyes ország sajátosságához már hozzászoktunk. Pedig csak nagy küzdelem után nyerhetett az ember tért e vidéken; de a mi a természet akadályainak leküzdésére segédeül szövetkezett, maga a természet egy őseleme volt: a víz, mely felhőkből aláesve, erővé nőtt, s útat vágott magának a hegyek közt iszonyú küzdelem után. Elsöpörte s eliszapolta az őserdőket, szétszakította a hegyeket, és a melyeknek sziklaalapján megtört ereje, — czéljáért feláldozván boszuját, — megkerülte, míg végre mégis kiért a hegyek lánczolatából. Hosszú időn át tarthatott az elemek e harcza, de az örök törvények szívóssága győzelmet ült. Nem a természet szenvedte e vereséget. Elemei közül a hatalmasabbnak és kitartóbbnak győznie kellett; győznie kellett öntudatlanul, örök törvények áldásos uralma szerint.

Ép oly makaes és szívós kitartással folytatott harc, milyent a természeti elemek küzdöttek, folyt valaha a társadalmi téren is. Hosszú volt a küzdelem, míg egy örök és igaz eszme győzelmet ültetett, megtörve az előítéletességet, s nagy, szép és nemes eszméknek érvényre jutását eszközölve.

A szoros, melyben járunk, e küzdelmeket is jelzi. A százados társadalmi harcoknak láthatjuk nyomait.

Szerintem: a váraknak idő- és viharral dacoló romjaiban szintén eszmék harca látható. Egykor a századok uralkodó eszméi, fogalmai tevék szükségessé ily művek emelését. Mi egyebek tehát, mint ama századok szellemének megtestesülései? És ha a letűnt századok e művei ma már — fölöslegessé válván — romba dőlnek, mi egyebet jelent ez, mint hogy azzal a korrall, mely ezeket teremtette, letűnt szellemök is? Az eszmék, melyek századokkal ezelőtt az emberek tetteire elhatárással voltak, s a társadalomnak irányt adtak, nem egyhamar és nem egykönnyen váltak elavultakká; sokszor iszonyu társadalmi forradalom teheté gyűlöltté ezeket, és szerezhették érvényt másoknak.

Óralja-Boldogfalva és Krivádia jelzik e harcokat.

Mindkét helyen őrtornyok porladoznak.

A krivádiai őrtorony egyikét képezi Erdély legfestőibb tájainak. A természet a regényesség ama fokáig hangolja e helyen az ember kedélyét, midőn a titkóst és borzasztót is könnyen elhiszi.

Ez őrtorony már egészen a szoros mélyében magaslik, azon hegyláncolatban, mely a Zsilvölgynek óriás szegélyeül szolgál, s melynek márvány világában játszi patakok vidám, de százados csörömpöléssel a legmeglepőbb műveket teremtik, minő a bóli barlang is.

Meredek és nyulánk márványhegy tetején a felhők egy koronát hagytak. A nap sugarainál, midőn ez a hegyszakadásokba szorult ködréteget még nem volt képes áttörni, úgy tündöklök, mint fehér lepelbe burkolt óriás király, fején csillagó arany koronával. Pedig e tündöklő csalfény — elszáradt folyondár, s a sok rubin és zafir — agyageres márvány, meg a korona csak a krivádiai őrtorony elkopott körfala.

Ritkán mentem el egy vár alatt a nélkül, hogy romjai közé ne kapaszkodjam, mert inkább szeretek felülről le, mint alulról felbámulni. Mintha jobban esnék, ha mi látjuk a természetet lábaink alatt! Felmétem tehát a sziklahegyre is, melyen elhagyatva áll az őrtorony.

Leültem egy márvány sziklára, a várhegy csúcsán, tövében az őrtorony körfalának. Lábam egy szakadás felett lógtak. Ezredévek óta vájhatta ezt a munkás kis patak, melynek szikláról sziklára zuhanása tompán hangzott fel most is az iszonyú mélyből. Köröskörül fejszecsapást nem hallott rengetegen nyugodott az égbolt; csak a végtelenül kanyargó útszoros biztatott menedékké, ha megunnám e vadregényes tájat. Távolság, a láthatár végpontján, magas hegyesúcsan egy más őrtorony ragadta magára figyelmemet, míg hátam mögött, az elvesző láthatár ellenkező pontján, magánosan álló szirt-csúcsan, távesővel ismét egy ilyenek romjait vehetém ki. És egy kis figyelem Erdély történeti s geográfiai viszonyaira, az őrtornyoknak e láncolatát e vidéken könnyen megfog-

hatóvá teszi. Az óraljai, krivádiai és bóli őrtornyok kétségkívül Erdély délnyugati határának védelmére emeltettek.

És ha a szem, elfáradván a messze tekintésben, a legközelebbi környezeten tévelyg, ismét lel tárgyakat, jelenségeket, melyeken meg-megakadhat. Vad szépségekkel teljes a vidék. Az összevissza szakított márványhegy a jéghegyekről ad nekünk fogalmat. Vakítóan csillog a fehér márvány, s a mászkálás e sziklákon amazok hajmeresztőségéből mit sem enged. Oly gyönyörű látványt nyújt a márvány szembeeső lapja! A fényes fal a legczifrábban van fölélítve piros, sárga és kék szalagokkal. S néhol egy kibugyogó forrás végig osonva a falon, úgy tündököl a nap sugarainál, mint óriás gyöngysor. Szinte rozsludal az embernek, hogy okát fürkészze a természet e gyönyörű játékának, mely nem egyéb, mint a föld forrásainak kiszivárgása a kemény fajú márványt áthálózó agyagtartalmú ereken, de ezeknek meglágyulása folytán a víznek megszínesítése.

E vad vidékkel nagy ellentétben áll a kised völgykatlanban századunk képe, a csöndes munkásságu falvak. Törpe kor szülőtteinek nevezné a dalia, az ő felfogása szerint; igen, mert a viaszerő uralmát rég elítélte a felvilágosultság, miután a mi az uralmat józanul egyedül biztosíthatja, az az ész, a szellem.

A szellem diadalát hirdetik, a hegycsúcsokon porladozó várromok, maradványai letűnt századoknak, melyeknek felfogása és iránya egyaránt sötét vala. A vándor, ki kedvét leli ez emlékek megtekintésében, nem azért teszi, mintha rokon-szenvezne ama korszakok szellemével, s mintha visszavágynék a multba; csak ismerni akarja azt, mert megismerése tanulságos.

De tekintsük meg közelebről az őrtornyot. Kerülete 36 öl, s így őrtoronynak elég vastag. A két-három öl magasságu fal körülkeríti az egész sziklahegyet, úgy, hogy megkerülése sok helyen veszélyes. Falazata az egész vidék kőneméből van emelve, a szemcsés-mészkből átmenő márványból, mely szeszélyesen összevissza van futva vöröses és barnás csikokkal. Ablaka nincs, csak Púj helység felé látható egy nyílás, melyről — a mint kivenni lehet, — kapuhid ereszkedett a sziklákra. E helyen van hat lőrése, melyek az öl vastagságú falon átvájva, uralják az egész vidéket s különösen a sziklahegy tövében csigázó szorost. E lőrések belseje oly sajátságos cémenttel van kiegyenlítve, mely mintegy kicsiszolva, fényesség- és szilárdságban a márvánnyal versenyez. — Különben igen masszív, szilárd építmény, s a mennyire sejteni lehet, magassága a mostaninál jóval nagyobb volt, mert az őrtorony belseje tömve van omladékkal.

Ez őrtorony is — római mű.

Kérem, csak mondják, s nem kell mindjárt elhinni. Aztán komoly, tudós ember nem is mondta még. Egy szál római téglát, vagy bármi csekély rómaiságra emlékeztető műemléket sem találtak rajta és mégis római műnek kell lennie. Miért? —

Azért, mert építetési korára nem emlékszünk, tehát a rómaiaknak kellett építeniök; azért, mert hasonlít Rómának Hadriánféle őrtornyához, stb. Mintha minden, mi egyforma, egykorú is volna.

De hagyjuk a régészetet, melynek törvényeivel sokan visszaélnek, s beszéljünk másról.

Minden olvasó ismeri Jósika Miklós „Zólyomi“-ját.

E kis regény érdekes cselekvénye ezen a vidéken játszik. Jósikának feledhetlen érdeme, hogy Erdély multjának történeteiből meríté tárgyait s elragadó vidékeit mintegy lefesté a regények keretében.

Emlékiratában maga mondja, hogy ha minden érdemet is megvonnának tőle, megmaradna számára mindenesetre az, hogy ő tanította, illetőleg szoktatta hazánk hölgyeit az olvasásra. És ez az érdeme igaz és elvitazhatlan, és nem szerénytelenség tőle, ha maga mondja is el. Megkedveltette ő a multat, s a haza tájainak megismertetésében megszerettette ezt a szép, ezt a drága hazát.

„Zólyomi“-jában Hátszeg vidékét, s ebben a krivádiai őrtornyot is ismerteti.

Zólyomi egy élvsovár lovag volt, ki összeraboltatá a szép hölgyeket, s élte világát, míg a Nemesis utól nem érte.

Hallottam, hogy Púj helységben, — mely nem messzire esik a krivádiai őrtoronytól, — egy tiszteletreméltó családnál léteznének oly okmányok, melyek ily elrablott s a krivádiai őrtoronyban őrzött leányokra, s azok visszakövetelésére vonatkoznak. *)

E szerint Jósika nem volt hűtlen a történelemhez, midőn Zólyomit egy lepkeszerű harambasának festé, s a krivádiai őrtorony nem csak harcias idők, hanem bűnök emléke is.

Lukács Béla.

Színház és művészet.

A nemzeti színházban előadtak okt. 8-tól 20-ig: „Alvajáró“, opera; „Halottak emléke“, színmű; „Hunyady László“, opera; „A fehér hajszál“, vigj., és Kettőn Henrik kitűnő zongoraművész hazánkfiának hangversenye; „Ördög Róbert“, opera; „Régi dal, régi gyűlölségről“, színmű, először, — másnap ismételve, — írta Rákosi Jenő. Nem oly sikerült mint az „Aesopus.“ — „Zampa“, opera; „Bánk-bán“, dráma; „Az álarczosbál“, opera; „A tündérújjak“, színmű; „Büvös vadász“, opera; „A gyöngéd rokonok“, vigj.

A Patti-hangverseny. Itt volt ő, a hangversenytermek tündére, a hirneves Patti Sarolta; itt volt és mindenkit bámulatra ragatott énekvirtuozitásával. Hangversenye, melyet már jóelőre óriási falragaszok hirdettek, okt. 12-én ment végbe a redout helyiségében, melynek minden zugát elfoglalá a közönség. A kisasszony elegáns toilettejében érdekes jelenség; piczi szája pedig — valóságos énektavas, mely a leggyönyörűbb hangvirágokat termi. Több áriát adott elő szünni nem akaró tapsok közt, s eléneklé a „kaczagó dalt“ is melyet a ki egyszer hallott, bizonyára soha sem feled el. — Közreműködtek még Willmers, zongorán, Auer, hegedűn, Popper, gordonkán, — mind jőnevű művészek, kiknek szintén kijutott a tapsokból. — Pattiék Pestről köruttra indultak s több vidéki városban rendeznek hangversenyeket, visszatérve pedig ugyancsak a redoutban bucsuelőadást rendeznek, melyben Doppler Ferencz is közreműködik.

Balázs-Bognár Vilma asszony, ki Gundy közbejötté folytán a berlini királyi színházhoz nem szerződött, Salvi urral kötött szerződést és az utóbbi által összeállított olasz daltársulathoz szegődött mint primadonna, három évre.

A nemzeti színpadon Saxlehner k. a. fog közelebb föllépni, Stoll növendéke, szép külsejű és csinos hangú fiatal énekesnő.

Than Mór a redout csemegetermében bevégzé „Attila lakomája“ című freskóját, melyet a londoni „Illustrated“ híres képes lap is közzölt sikerült fametszvényben.

A nemzeti színháznál pompás jelmezeket készítenek Verdi „Don Carlosa“ és Adelburg „Zrinyi“-jére.

Liszt „koronázási miséjét“ — hir szerint — a Rózsavölgyi-cég adja ki, s a kéziratért száz aranyból álló tiszteletdíjjal fogja megtisztelni a művész abbét.

Székely Bertalan, a jeles történeti festész, a koronázási ünnepélyt rendező országos bizottság részéről azt a megbízást kapta, hogy a koronázás mozzanatait öt-hat kellőleg nagy vízfestményben készítse el. E képeken a jelenetek, arczképek és jelmezek történelmi hűséggel lesznek ábrázolva.

Munkácsy Mihály, e festészeti szép tehetség, fölvevén a segélypénzt, melyet számára a miniszterium megszavazott, Párisba utazik, honnan ismét visszamegy Münchenbe, hol Kaulbach mellett sokat tanult és halad.

Bartalus István a középkori zene történetét írja, s külföldre óhajtatni a könyvtárak tanulmányozása végett. Közelebb az akadémiához folyamodott, hogy ajánlja a közoktatási miniszteriumnak, hogy e terve kivitelére segélyt nyerhessen.

Grün J. M. hegedűművész, mint már említettük, hat négyes estélyt fog rendezni, nov. 18. és 25., decz. 9-dik napjain, s jövő tavasszal márcz. 2., 9. és 16-dik napjain. A legelsők előadatik Haydn B-dur quartettje, Rubinstein C-dur zongoránégyese, melyben a zongorarészt maga Rubinstein játszsza.

*) A hazában szerteszét vannak oly magán-családi okmánygyűjtemények, melyekhez hozzáférni lehetetlen. Az illetők, egy vagy más érdekek miatt, nemcsak elrejtik az elől, ki szívesen átkutatná azokat, hanem maguk sem használják, sőt pusztulni engedik e kincseket. Pedig ez nagy kár a hazai történelemre s a multa nézve, melynek minden részletét ismernünk kellene. L. B.

✗ Varsóban el vannak rá készülve, hogy az orosz kormány rövid idő alatt feloszlatja a lengyel színészeti akadémiát, s a színházban csak orosz előadásokat lehet hallani.

✗ Davison, a híres német színész, ki a pesti német színházban is több ízben játszott, amerikai diadalai után szomorú lelki betegséggel ment Lipcsébe. Téboly szállta meg, melyben azt hiszi, hogy ő, a földi javakkal megáldott művész, koldussá lett, s a nyomort emlegeti.

Hirharang.

* (Király ő Felsége) a budai evang. iskolaházra 2000 ftnyi segélyt, s a saájókeszi (gömöri) egyházközség szükségére pedig 400 ftot engedélyezett az e célra szolgáló átalányból.

* (László Károly,) ki Éjszak-Amerikából érdekes leveleket közlött az időszakai sajtóban, s ha jól emlékezünk: az akadémiát nagy mahagoni fa-küldeménynyel ajándékozta meg, haza érkezett, s ezután Pesten fog lakni. Amerikában igen munkás élete volt.

* (Szönyegre került a kérdés:) hogy ki volt az első honvéd, vagyis ki állott be először a honvéd zászló alá. E kérdésre most ezt a feleletet kaptuk: a megmaradt jegyzék szerint legelőször (május 18-dikán 1848-ban) Brandl Károly önkéntes állott be, 19 éves, r. kath., egyetemi tanuló, nőtlen, pest-terézvárosi lakos. Az első zászlóaljhoz állt.

* (A népszínházban) gr. Andrassy, b. Wenkheim, b. Eötvös és gr. Mikó miniszter urak páholyt béreltek.

* (Zrinyi Péter és Frangepán Kristóf hamvaira) emlékeztet egy hazafi. Ez áldozatokat I. Leopold alatt fejezték le a bécsujhelyi sörház piacán, s ott a déli oldalon egy lépcső alá dobták, hol jeltelenül nyugszanak. — Családjaik kihaltak már, de lehetnek a nagy urak közt, kik rokonai összekötéseiket tán még ki bírják mutatni velők. Ezeket illetné meg első sorban a kegyelet, hogy e hamvaikat — ha lehetséges — hazaszállítsák.

* (Kitüntetés.) Benedek Aladár nem sokára megjelenendő költeményeit Erzsébet királyné ő Fölsége is megrendelni méltóztatott. E legmagasabb figyelem nagy kitüntetés a fiatal költőre nézve, ki egyuttal a közönség részéről is szép elismerésnek örvend. Figyelmeztetjük egyszersmind t. olvasóinkat, hogy Benedek Aladár költeményeire az előfizetési határidőt november 12-dikeig meghosszabbítá.

* (Híres festők műveit) hirdeti Budáról egy krisztinavárosi lakos (az alaguttól jobbra 373. sz. 1. emelet.) Jutányosan lehet nála megszerezni Caracci, Brentano, Padovino művei. Azért hívjuk föl rá a figyelmet, hátha valaki muzeumunknak is szerezne meg belőle, ha ugyan a művek csakugyan eredetiek.

* (A pénzügyminisztert) jobbról balról kölcsönökkel kínálják. Számos ügynök van Pesten,

kik bankárjaik részéről a legkedvezőbb ajánlatokat teszik — a mint mondják. Itt van a Rothschild-ház egy ügynöke is. Tehát van hitelünk, mint látszik, s ez sokat ér.

* (A történelmi társulatnak) 53 alapító tag után 6400 ft tőkéje s 404 évdijas tag után 2020 ft évi bevétele van eddigelé. A közelebbi ülésen Venczel Gusztáv és Lehoczky Tivadar érdekes régi okmányokat mutattak be.

* (Az „Egyenlőségi kör“) alapszabályait megerősíték. A körnek 400 tagja van jelenleg. Helyiségül a régi-posta-utcza Neumayer házában az ezelőtti távirtdai hivatalhelyet bérlék ki, 21 ablakkal az utczára.

* (A város elhatárzá,) hogy a régi löporraktár helyének egy részét gyümölcsfakkal ülteti be. Helyes törekvés, s óhajtjuk, hogy az egész tudományos terv szerint vitessék ki, vagyis: hogy a főváros e helyen egy gyümölcsészeti muzeumot nyerjen. Dr. Pólya, Girókuty, s többen e terv kivitelénél segédkezést nyújthatnának.

* (A legbecsesb régi pénzgyűjtemény,) melyet fővárosunkban magán-ember bir, az „Ung. Corresp.“ szerint: a Kraus Lipót pénzváltóé. Háromezer darab arany és ezüst pénzből áll, s Szent Istvántól kezdve minden királyunk pénze képviselve van benne. A tulajdonos szivesen fogadja a látogatókat, sőt magyarázatokat is ad vendégeinek.

* (A „zenebarátok egylete“,) mely körül főkép Koltay Jakab buzgólkodott, kiadta programját. Az egylet célja: a klasszikai zeneművészet úpolása, hangversenyek rendezése, misék, oratoriumok, kantáték stb. előadása által; továbbá tehetséges zeneszerzők bátorítása műveik felkarolása folytán; s végre a klasszikai magyar zene emelése. Háromféle tagok lesznek: alapítók, működők és pártolók. Az alapítók egyszersre 100 ftot fizetnek, a pártolók évenként 6 vagy 10 ftot, a működők hangszeren vagy énekkel vesznek részt az előadásokban, s csupán 2 ft beiratási díjt fizetnek. Minden tag három évre lép be. A hat forintos pártolók az egylet negyedéves nagy hangversenyekre egy zártszéket, a 10 forintosak két zártszéket vagy egy körszéket kapnak ingyen. Az alapítók szintén. A tagok aláírhatják neveiket az egyleti teremben (redout-épület, szemközt a „Magyar király“-lyal,) vagy a Rózsavölgyi műkereskedésében. Hölgyek is lehetnek tagok, természetesen. Részünkről óhajtjuk az egylet gyarapodását. mert sok élvezetet ígér, s mert oly buzgó egyének karolták föl, kik a zenéért nagyon lelkesülnek. A program alatt e nevek olvashatók: gr. Festetich Pál, Koltay Jakab, Ritter Sándor, Grün Jakab, Grinzweil Norbert, Szuborits Manó, Thill Ferdinánd, ifj. Emich Gusztáv és Csery Kálmán.

* (A harmincznegyedik honvéd zászlóalj pecsétje és zászlószalagja) a hosszú időköz alatt nem vesztett el, hanem parancsnoka: Zákó István alezredes által megőriztetvén, ennek özvegye született Domonkos Julia

asszony ő nagysága még 1864-ben átadta a legil-
lőbb helyre, a nemzeti muzeumba.

* (Bécs magyar neve,) mint olvassuk,
még sz. István korából való. Az első király óhaj-
ván a németek barátságát, 1021-ben Villiam bur-
gundi herczegnek és Gizella hugának leányát
Ostria örökösének, Albertnek jegyezte el, és ho-
zomány fejében Faviana vagy Vindobona városát
a környékező birtokokkal együtt neki örök időre
átengedte. A menyasszonyt Bechey-nek (Bece-
nek) hívták, s róla az akkori Vindobonát is Be-
csének nevezték el, melyből később Bécs lett.

* (A magyar-gőzhajó-társulat) szeptem-
berben 66 úton 18,252 személyt s 24,590 má-
zsa terhet szállítván, 24,860 ft. 49 krt vett be. Ez
összeget az augusztus végeig bevett 99,725 ft.
86 krhoz adva, az összes jövedelem 124,086 ft.
38 kr-ra megy.

* (A redout előtt) hétszáz négyszeg ölnyi
liget fogja díszíteni a Dunapartot. Ezt díszes vas-
rácszat — megaranyozva — szegélyzendí. A
park közepén szökőkutat terveznek, három lóerejű
viznyomógéppel, melyet a redout udvarán állíta-
nak fel.

Vidéki posta.

△ (A Petőfi-ünnepély Félégyházán.)
Okt. 13-dikára sok és nevezetes vendég gyűlt
össze Félégyházára, résztvevők a már említett
ünnepélyben. Ott voltak az akademia, a Kisfa-
ludy-társaság, a honvédegylet küldöttjei, ezek
közt Perczel Mór is stb. A házhoz, melyben
egykor a koszorus költő szülői laktak, a városhá-
zától indult a menet, lobogókkal, zeneszóval. Elő-
szőr a dalárda éneklé a „Szózat“ot, azután Faze-
kas Alajos adá elő az ünnepély célját; beszéde
végén leleplezték az emléktáblát, melyen e sza-
vak olvashatók: „Itt tölté gyermekéveit Petőfi
Sándor. A nagy költő emlékének tisztelői. 1861.“
Az előtte álló mellszobrot — melyet Kugler aján-
dékozott — most a fehér ruhás fiatal lányok meg-
koszorúzták. Azután Szász Károly olvasta fel ez
alkalomra irt költeményét, utána pedig Reményi
Ede adá elő az emléktábla és a szoborterv törté-
netét. Megemlítjük, hogy a Petőfi-szoborra 12,000
forint a pesti takarékpénztárban van letéve, 3000 ft.
pedig más egyének által van kezelve. Ezután ismét
a dalárda énekelt; Szabados János és Loson-
czy László alkalmi költeményeket szavaltak. Az
ünnepélyt Kölcsey „Hymnus“ának elzengése fe-
jezte be. A disztrakoma a városháznál 3 óraker
kezdődött, számos talpraesett toaszt által füsze-
rezve. Este szini előadás tartatott.

△ (A félégyházi Petőfi-ünnepen) részt
vett írónknak alkalmuk volt a költő néhány, ed-
dig ismeretlen szerelmi dalát olvasni. Ezek „Zsu-
zsiká“-hoz voltak írva. Zsuzsika pedig egy bájos
fiatal leány volt, kihez egykor a költő dalokat irt,
s azokat — szépen leírva — átadta neki. Zsuzsika
később egy protestáns lelkész (a dunavecsei káp-
lán) neje lett, de ifju korának e kedves emlékeit

híven megőrzé. Egy év előtt e nő meghalt, és a
dalokat férje öröklé, ki azokat szintén becsben
tartja. Most pedig elküldé Petőfi Istvánhoz, hogy
igazolni sziveskedjék a kézirat hitelességét. Ez
meg is történt. A dalok azonban még egy ideig
aligha kerülnek nyilvánosság elé.

△ (Pozsonyban) Vetter tábornok tiszte-
letére fáklyás-zenét és disztrakomát adtak.

△ (A hátszegi iskolának) Haynald ér-
sek 1000 ftot adott.

△ (Hevesmegyében) — hir szerint — ki-
rályi biztost küldenek; a mint beszélük, Rajner
Pál, honti főispánt.

△ (Balassa-Gyarmaton) a nógrádi hon-
védegylet által rendezett hangversenyben Szuck
Róza k. a. is közreműködött s gordonkajátékát az
est fénypontjának mondják; sok koszort is ka-
pott és szerenádot rendeztek tiszteletére. Maga
a hangverseny 700 ftot jövedelmezett.

△ (Haynald Lajos érsek) az erdélyi ur-
béri kárpótlások öt illető részéből a kolozsvári
szénutezai kisedővoda felállítására 1000 frtot
adományozott.

△ (Aradon Sujánszky Eustach) 1849.
okt. 5-kén Nagy Sándor tábornoktól egy szivar-
tárczát kapott emlékül. Ez ereklyét a derék pap
híven megőrizé, mignem most az aradi vértanuk
szobrára ajándékozta. A ki e czélra legtöbbet fog
érte adni, azé leend.

△ (A diakovári püspök) Strossmayer va-
gyonát — mint írják — zár alá veszik. Sokat
adakozott horvát czélokra és agitatókra. És ugy
látszik, ennek is van határa.

△ (Polgáron.) Heves, a volt zsandár-kaszár-
nyát a belügyminiszter népiskolául engedte át.
Üdvös változás.

△ (Hunyadmegye Ó-Berettye közsé-
géből) egy volt honvédköztitéz, abból az erdélyi
szabad csapatból, mely 1848-ban Kossuth nevé-
t viselte, később pedig „Mátyás“ nevet és 15. szá-
mot nyert, és melynek Kossuth egy zászlót aján-
dékozott: nyilt kérdést intéz Kossuthhoz, hogy
mi történjék e zászlóval? Ő a zászlót nagy veszé-
ly közt menté meg a szász-sebesi harcban, s borité-
kával együtt híven megőrizte. A dévai honvéd-
egylet már felszólította átadás végett, de ő azt
mindaddig ki nem adja kezéből, mig Kossuthtól
nem kap rendeletet.

△ (Kossuth Ferenczet) Baranyamegye
németüröghi kerületében Siskovits ellenében kép-
viselőül választották.

△ (Vereben,) falu Fehérben, nagy égés volt
s az urasági major-épületek, 13 ház és a reform.
templom elhamvadtak. A tüzet a szél a velencei
tóról hajtá be, hol a nádast a jöendő terméke-
nyítés végett szokták fel-felgyújtani.

△ (A nagyenyedi kisedővoda javára)
sorsjátékot rendeznek 1835 ft. értékű 120 nyere-
ménytárggyal. A sorsjegyek ára nov. 1-ig dr.
Domogány Jakab urhoz küldendő.

△ (N.-Kőrösön) egy uri nő bevádolt egy
czigány asszonyt, ki 200 frtot és sok ruhanemüt

csalt el tőle, azon ígérettel, hogy elpártolt kedvesét visszavarázsolja. De hiába volt a sok bűvöllet — nem használt semmit. Bepanaszolta tehát a csalót. A cigány asszonyt nem ítélték el, hanem az urí nőt kinevették.

△ (A debreczeni lóverseny) 1-ső napjain nyertek: az asszonyságok díját gr. Forgách László „Gambia“ lova; az alföldi díjat gróf Stockau „Paulá“ja; a földészek versenyében az első díjat (70 frt.) egy szolnoki ember, a másodikat (20 frt.) debreczeni, a harmadikat (10 frt.) ismét szolnoki nyerte el; a háromévesek díját gr. Károlyi Gyula „Honvédkapitány“a, a handicapot gr. Festetich Pál „Blackboy“ja, a gátversenydíjat gr. Károlyi Gyula „Sympathie“je.

△ (Az erdélyi szászföldön) is honvédegyelet van alakulóban. Schmidt Albert volt honvédőrnagy buzog megalakításán.

△ (Erdélyből írják,) hogy a Sterka Sulu-tiu érsek hagyománya koránsem megy fél millióra, sőt ha a követeléseket és károkat kiegyenlítik, valószínűleg igen jelentéktelen vagy éppen semmi hagyomány sem marad.

A nagyvilágból.

‡ (Ő Felsége) mult hétfőn indult Párisba. Ottani mulatása nyolcz napra van határozva. Fogadtatására nagy előkészületeket tettek. Csak maga a disz-vaggon — mely négy pompásan berendezett teremből áll — 200,000 frankba került.

‡ (Türr tábornok és neje) konstantinápolyi fogadtatásáról érdekes közléseket irnak. mind az ő-, mind az új török párt nagyban kitünteté a ritka vendégeket. Giritli (krétai) Mustafa pasa bosporus parti gyönyörű nyári lakán több mint száz nő, gazdag keleti öltönyben, a lépcsőkön felállítva várta Türrné, kit az öreg ur maga kísért a hárembe, hol a főbb pasák nejei, rangjukhoz illőleg igazi királyi pompával és kitüntetéssel fogadták. Türr tábornok az alatt a pasák közt mulatott és politizált. Szállásán (Péra angol hotelében) régi barátain kívül számos küldöttséget fogadott. A törököket, böles tapintattal, a nemzetiségek kiélegítésének szükségéről igyekezett meggyőzni; a nemzetiségek küldötteit pedig engesztelékenységre s a muszkatóli óvakodásra intette. Türr a nagy követekkel, Halim és Mustafa Fazil egyiptomi hercegekkel és Daim Huszein híres cserkesz főnökkel is találkozott. Türrné a Giritli Mustafa pasa háremjén kívül meg Kabuli pasa háremjét is (hol a nyáron Reményi játszott) meglátogató; ő igen megkedvelte a török nőket, kik közül többel francia nyelven társalgott.

‡ (Hamburgban) ottani hazánkfiai „magyar együletet“ alakítottak.

‡ (A bajor király) meggondolta magát, s nem házasodik. Azt hiszi, a bájos Zsófia bajor hercegnővel (a magyar királyné nővérével) sohsem lett volna boldog. A király fiatal és szeszélyes, s e házasság által kívánták volna megkomolyítani. Mondják, hogy Hohenlohe miniszter is rajta volt

a frigy fölbontásán. Ő jobban uralkodhatik, ha királya meg nem komolyodik, s többet gondol „Lohengrin“-re, mint országa állapotaira.

‡ (A stockholmi színházban) e hó első napján oly botrány volt, milyenre nem emlékeznek. Épen az opera-idény nyílt meg, s a „Varázsfuvolát“adták. Midőn Stenhammerné asszony kilépett, ki egyébiránt a közönség kedvence, éktelen fütty és pisszegés fogadta. A közönség annál jobban tapsolt. A füttyölés és pisszegés azonban nem akart elnémulni. Erre Stenhammerné asszony tisztelői tettelegességgel akarták elnémitani a zajongókat. A lárna annál nagyobb lett, úgy hogy az előadást nem lehetett folytatni. Egyszerre egy hang megszólal a karzatról: „Én egy olyan suhancot tartok nyakánál fogva, a ki azt mondja, hogy megfizettek neki a füttyölésért. A tisztelt művésznőnek szolgáltatassunk elégtételt; kényszerítsük e jómadarat, hogy elmondja, a mit tud, s tegyük csuffá az ármánykodót.“ E szavakra egy másik hang kiáltá a földszintről: „Én tudom, ki bérelte föl a füttyölőket. Ott ül az első emeleten.“ S egy páholyra mutatott, melyből abban a pillanatban két fiatal ember távozott. A színházi közönség jól tudta, hogy az egy előkelő katonai tekintély páholya, melyben az előadás alatt két fia ült. Ezután lassankint lecsöndesült a zaj, az előadás tovább folyt, s a közönség minden módon kitünteté az énekesnőt. A botrány rendezőjéről, — ki kapitány, — azt mondják, hogy meg nem hallgatott imádója az énekesnőnek. A botrány miatt alkalmasint elveszti vállrojtját.

‡ (Londonban) szeptember 26-ika az öngyilkosok napja volt. Ezen az egyetlen napon nem kevesebb, mint 32-en végezték ki magokat. Ezek közül 19 kötél, 8 golyóval, 4 a Temzébe ölte magát, egy mérget vett be. Az öngyilkosok közt van egy 78 éves agg is s egy 14 éves leány.

‡ (K ülő nős háza sságról) beszélnek most Berlin előkelő köreiből. A tavasszal egy fiatal, kellemes külsejű ember jelent meg a szalonokban, mint egy jól ismert család fia és örököse. Mivelt embernek látszott, és csakhamar megszerették. Nem sokára jegyet váltott a sokáig Franciaországban tartózkodott G— család egyik grófi hölgyével. A jegyváltás után meghívta leendő ipja családját Merseburgba, birtokára, hol pompás kastélya van és elaggott szülői nagy kényelem közt élnek. Két hetet töltöttek itt, s az egybekelés egyik falusi templomban meg is történt. Aztán visszautaztak Berlinbe. A mint illik, a hírlapok elmondták a világnak az egybekelést. Erre egyszerre tiltakozások jelennek meg, melyekben az öreg W— báró kinyilatkoztatja, hogy fia meg nem nőtült s jelenleg Olaszországban van. W— báró maga is megjelen Berlinben s kiderül, hogy a fiatal ur W— báró merseburgi jószágá felügyelőjének fia, s mig az öreg báró Lipcsében volt, a felügyelő játszotta az ő atyai és bárói szerepét, s fiát elősegíté az ámitásban. Képzeltetni, mily hatású volt e földérités. A legérdekesebb azonban a dologban, hogy az ál-báró grófi neje kijelentette,

miszerint ő mindent tudott, mielőtt a fiatal ember neje lett volna és szerelemből ment hozzá nőül. A leány szülői az elválást s az ámitó megbüntetését sürgetik. A fiatal nő védelmezi férjét és meghasonlott saját szülőivel. Férje azonban, mint névbitorló és ámitó, el van fogva. Ez annál hatásosabbá teszi az egész történetet.

‡ (Fould temetése) Párisban, e hó 14-én oly rendkívüli pompával ment végbe, mint ha csak a császári ház valamely tagját temették volna. Mintegy 10,000 főnyi katonaság volt kirendelve diszkíséretül, s a kíváncsi nép ezrei özönlöttek el az utcákat, melyeken át a gyászmenet keresztülvonult. A sirnál Baroche emlékbeszédet tartott, Fould a következő szavakkal végzett: „Igen, Fould, te jól töltötted be életpályádat! neved a második császárság történetéé.“

‡ (Lincoln gyilkosa — él!) Ezt hirdeti több amerikai lap, valószínűleg azért, hogy valami érdekést mondjon. A St.-Louis-ban megjelenő „Demokrata“ is határozottan erősíti, hogy Booth Wilkes életben van. E tudósítás egészen eltérő ama legutóbbi — szintén amerikai lapok által terjesztett — hírtől, mely Booth tartózkodási helyét Kelet-Indiában jelölé ki. A „Demokrata“ ez újabb tudósítását egy alabamai szökevény előadása után közli, ki több héttel Lincoln meggyilkolása után, — midőn a gyilkosnak már holt hírért költötték, — egész éjet töltött Booth-tal egy fedél alatt. Midőn azonban reggelre fölébredt, Booth már eltűnt, következő sorokat hagyván hátra barátja számára: „Drága barátom! soha sem fogom feledni irántam tanusított barátságát. Jefferson Dawis kormánya mitsem tehet érdekeemben s ha nem sikerül megmenekülnöm, csupán az ég tudja, mi leendő sorsom. Az ön karja nem nyújthat segílyt. Ha fegyvereiteket diadal koszoruzza, visszatérek; de ha elbuktok, nem térendek vissza soha többé. Holnap utazom. Örökre az öné J. W. B.“ — A Cincinatiban megjelenő „Inquirer“ Washingtoni levelezője pedig ezeket írja: „Miként szökhett meg Booth? Egész egyszerűen. Booth hidegvérű és határozott jellemű férfi, s terveivel jó előre készen volt. Színész lévén, sok tapasztalást szerezhetett a színpadi fogások minden nemében. Senki sem tudja határozottan, mint menekülhetett, de sejteni lehet, hogy Lincoln meggyilkolása után egész nyugalommal a színházi öltözőbe lépett s egy vagy két órát azzal töltött, hogy átöltözködjék, magát tökéletesen ismeretlenné tegye még legbensőbb baráti előtt is. Másnap reggel aztán álöltözetben minden veszély nélkül mehetett a pályaudvarra s gyanú nélkül vehette útját Baltimore-nak. Az sem lehetlen, hogy még a gyilkosságot estéjén indult a vaspályán Baltimore felé s csak ott öltözködött át.“ — Az „Inquirer“ több cikket hozott e tárgyban, és sikerült az érdekeltséget annyira felköltenie, hogy most már több lap terjeszti, — és sokan vannak, kik elhiszik, — hogy Booth folyvást életben van.

‡ (Miksa császár magánéletéből) Marx Adrien adatokat közöl a „Figaro“-ban.

Bukása előtt a császár le akarta vettetni szakálát, mivel azt nem tartá „numismatikus“-nak. „Figyelmeztették a azonban, hogy a szakálás képére vert pénzeket sokba kerülne újra veretni, tehát álljon el tőle. Miksa elnapolá tehát szándokát. E változás által különben is a császár arca nem nyert volna, mert e szakál enyhíté kissé vastag ajkait. Egészsége gyöngye volt, s évek óta hibás táplálkozási rendszert folytatott. Este bőven ivott pezsgőt, s ha dolgozott, husz pohárka spanyol bort is elfogyasztott piskótával. „Ön bámulja ez italokhoz való ragaszkodásom, — mondá néha a jelenlevőhöz. — Megszoktam tengeri útaimban, s a spanyol bor ez alatt az ég alatti is jó hatása.“ Ez azonban csalfa hit volt. Ounot orvos végre el is tiltá, s bordeauxi vörös borokat rendelt. Két szakácsa volt a császárnak, kik németesen sok fűszerrel főztek. A szarvashust sokféle alakban ette a császár. Estéknél sajtokat, osztrák sörrel. Továbbá szivarozott reggeltől estig. Legjobban szerette, (mivel megszokta) a bécsi szivarokat. Környezete annál kevésbé kedvelte, s megijedtek, ha a császár megkínálta azokkal. De nem igen merték visszautasítani. B. ezredes őszintébb volt, s egy nap londres-sel megrakott szivartáskáját e szavakkal nyújtá a császárnak: „Sire! szíjjon már egyszer életében jó szivart is. Vegyen ebből!“ A császár mosolyogva vett, s azt mondá: „Megbocsátható, ha jobb szeretem azokat, melyek hazamból jönnek.“ De B. ezredest sohasem kínálta többé velök.

‡ (Ezüstbánya Norvégiában.) Ritkaság, hogy mainapság ezüstöt fedezzenek fel; a hol van is, oly gyorsan használják el, hogy a legkiapadhatlanabb forrásnak is enyésznie kell. Ily ritka forrásra norvégiai Dalarne helységben akadtak, hol nagyszerű bányamiveletekbe fogtak.

‡ (Egy párisi lap) a Mexikóból visszatért osztrák-birodalmi származású katonákról érdekes leírást közöl. A mint e katonák Angersbe értek, nagyon tarka képet mutattak. Némelyiknek öltözéke egy zöld csikos szürke nadrágból és egy ingből állt. Mások mexikói tarka kendőkkel pótolták ki a hiányos egyenruhát. De a tiszték jól voltak öltözve. Az ezredes (nem Berger őrnagy-é?) magával vitte nejét is, egy valódi hősnőt, a ki az ut fáradalmait könnyen kiállta, pedig gyöngéd testalkatu, ifju szép asszony. A mint a katonák az asztalhoz ültek, hogy valamit egyenek, a pinczér egyszer csak pezsgőket kezdett fölrakni. A tiszték kérdék: hogy kinek köszönhetik e szíveséget? miután azt tudniok kell. A válasz az volt: egy hírlapírónak, ki rokonszenvezett a mexikói császársággal. Kézszorítások következtek, s vigan voltak francia pezsgő és vera-cruzi szivarok mellett. A mozdony azonban füttyült, s nem volt idő fizetni. A katonák tehát pénzt tettek az asztalra, hogy valahogy adósok ne maradjanak. E becsületességet az érintett párisi lap igen kiemeli.

Egy veleg.

— **Nöpróba.** A mult farsang folytán megismerkedett egy fiatal ember egy szép, tekintélyes családból való leánnyal, ki iránt szívében mély szerelem támadt. S minthogy viszonszerettetett és társadalmi állásuk egyenlő volt, a vagyont illetőleg sem lehetett kifogást tenni; e szerint ohajtása teljesülésének semmi sem állt útjában, egy agg legény nagybátyját kivéve, s ez is, — a mint a politikában mondják — csak elvben.

A jó öreg tudnillik, fiatakorában egyszer csalódott a szerelemben, ezért meggyőződésből maradt nőtlen és határozott ellensége lón a házasságnak. Könnyen megérthető dolog, hogy egy közel rokon véleményét tekintetbe kell venni, ki nézeteit 300,000 hibátlan alappal képes támogatni. A reménydús szerelmes e szerint tudtára adá kedves bácsikájának házassági tervét, beleegyezését kérvén e döntő lépéshez.

Miután a bácsi példás türelemmel végighallgatá a szerelmes hosszadalmas szívömlengéseit, felelet helyett a fiatal ember keztyüinek egyikét vette fel, megnézte figyelemmel, s e szavakkal adá vissza a boldogságtól megittasodott ifjúnak:

— Ma nem mondok sem igen-t, se nem-et. Hanem te becsületszavadra ígéréd meg nekem, hogy ezen keztyűt legközelebbi látogatásod alkalmával, imádoztad házánál ott fogod feledni, még pedig úgy, hogy Katinkának okvetlenül kezébe jusszon. Ha aztán visszaadja neked, hozd el hozzám, akkor majd határozott feleletet fogsz nyerni.

A fiatal ember nagy szemeket meresztett, s bővebb magyarázatot akart kérni, de a bácsi nem akart többet szólni, csak föltétlen engedelmességet követelt.

Az ifju e szerint úgy tett, a mint parancsolva volt, s három nap mulva visszajött a keztyűvel. A bácsi figyelemmel vizsgálá a corpus delictit s kérdé:

— Maga, Katinka kisasszony adta vissza a keztyűt?

— Igen, bátyám, s pedig azon megjegyzéssel, hogy jobb lenne, ha több figyelmet fordítanék keztyűimre, mert elegans fiatal embernek nem szabad rongyos keztyűt viselnie.

— Nagyon helyes! — vizonzá a bácsi. — De, lásd édes öcsém, én nem egyezem bele e házasságba.

— De kedves bácsikám, — kiáltá az ifju megdöbbenve, — magyarázza hát meg . . .

— Azt megteszem; a dolog igen egyszerű. Te nagyon jól tudod, hogy én hosszú éveken át vaszorgalmam által szereztem vagyonomat, azért könnyen felfoghatod, hogy azt nem szeretném rossz kezreke bízni, ha meghalok. De tudod, édes Edém, olyan leány, ki kedvesének egy *feslett keztyűt varratlanul ad vissza* — az minden lehet a világon, csak gondos háziasszony nem. Ezért nem egyezem bele a tervezett házasságba, s vége van!

Az ifju mentegeté imádoztját, kért, desperált,

de az öreg ur tántorithatlanul határozata mellett maradt. Így áll az ügy még mai napon is, pedig nincs remény, hogy a nagybácsi más gondolatra térjen. Eszerint aligha lesz valami a házasságból, mert ha a fiatal ember nem is áldozná fel szíve boldogságát a gazdag örökségnek, — de — nagybátyja okoskodása szeget ütött fejébe.

Ez azonban nem az egyetlen furfangos próba, melynek a leányok ki vannak téve, ha a házassalandó háta mögött ilyen valami öreg, tapasztalattokkal fegyverkezett barát vagy rokon áll. Egyszer egy házassalandó fiatal ember barátjától e tanácsot hallottuk:

— Adj azon leányoknak könyveket kölcsön, kik közül választani akarsz, — és aztán vedd nőül azt, ki a könyvet pontosan, és épen oly tiszta állapotban adja vissza, mint a milyenben átvette, s egyszersmind képes okos véleményt adni az olvasott könyvről. Azon hölgyeket pedig, kik a könyveket vagy fölötte hosszú idő mulva, vagy szakadozottan, szennyessen adják vissza, — irgalom nélkül töröld ki jegyzékedből, — ha még oly szépek és kedvesek lennének is! — — —

Egy másik tapasztalt uri ember meg következőleg szólt háztüzet nézni induló fiához:

— Fiam! Ha a leányos házhoz jössz, igyekezzél, mielőtt nagyon mélyen pillantanál a házikisasszony szép szemébe, nehogy fényök megvakítson, — mondom, — igyekezzél az ágyak, almáriomok sat. alá pillantani; ha a szoba rendes, tiszta, sőt fényesen is van bútorozva, — de az ágyak és almáriomok alatt porpelyhek láthatók, — végy búcsút mielőbb. — Hasonlóképp igyekezzél, hogy a szépen fodrozott, fényesre fésült haju hölgyecske pipreasztalának vagy tükrének fiókjába pillanthass; — ha a fésük nem tiszták, de minden hajastól vannak békányva, — alás, szolgája, — Jancsi, fogj be! —

— **Egy toll története.** A nap forró verőfényben lövelte alá sugarait, midőn egy egyszerűen öltözött férfi a Grenelle St.-Germain utcáján haladt keresztül. Léptei tétovázók voltak, mintha céltalanul kóborolna. Mélyen fekvő szemei átható tekintettel birtak. Ajkai megrándultak, mintegy jelezve azt a benső vihart, mely lelke mélyében háborog. Senki sem figyelt rá. Nem is igen volt rajta mit megcsodálni.

Ha gögösen, pöffeszkedő magatartással haladt el valaki oldala mellett, megállott, s megvető mosolylyal nézett utána.

— Szódd be magadat aranyba, selyembe, mint a hernyó, — mondá aztán magában, — legalább elfödőd a világ elől silányságot; nézz kancsa szemekkel a nyomorultakra, fölfuvalkodott bolond Hordozd magasan fejed, s nézz megvetőleg végig kopott öltözetemen, midőn bátran szemedbe nézek; az emberiség mérlegében legalább is annyit nyomok, mint ezer, ki hozzád hasonló!

A hosszú utca ragyogó palotái előtt mindegyre gyorsabb léptekkel haladt el; teste, lelke egyiránt röpülni látszott. Hideg veríték hüté homlokát;

az emberiség jólétéről gondolkodott, s ez megiz-
zaszthat egy embert.

Levette kalapját, hogy letörülje homlokáról az izzadságot, s ekkor egy toll hullott alá valamelyik ablakról fejére. A lehullott tollal azt a szerződést írta meg egy követségi titkár, mely Lengyelország szét darabolását foglalja magában.

A kis ember fölvette a tollat, körül nézett, s egy nagy gondolat villant meg agyában. Egy pillantást vetve az ablakra, mosolyogva mondá:

— Egy könyvet fogok e tollal írni, mely nem egy palotát fog romba dönteni!

A férfiú Jean Jacques Rousseau volt, s a könyv a híres „Contrat sociale.”

Évek multával Rousseau-nak egy öreg szolgálója volt, Stuttgartból. Ez alázuhant egyszer a lépcsőzetről s veszedelmesen megütötte fejét. Gazdája távollétében magához vett az íróasztalról egy tollat, s pelyhével balzsamot kent az égő sebre s az meggyógyult. Felgyógyulása emlékére eltette a tollat, s midőn Stuttgartba visszatért, a tollat is magával vitte, melylyel gazdája említett világhírű művét megírta. A toll hegye meglehetősen tompa volt már.

Stuttgartban egy fiatal ember lakott nála, kit nagyon megkedvelt. S ha szemöldei vörhenyeges színbe játszottak is át, s orra hosszú, és sovány lábai formátlanok voltak: azért mégis olysziv dobogott keblében, melynek azon időben Németországban párja nem akadt.

Egy csöndes este izgatottan rohant az ifjú föl a lépcsőkön, mintha az egész ház, az egész város, egész Európa s az egész világ lángokban állna.

— Egy könyvet fogok írni, — kiáltott föl lángoló kebelével, — könyvet, mely megrázza a menny és pokol oszlopaikat is. Tollat, tollat ide asszonyom!

— Tollat? ez aligha lesz idehaza. De mégis, egy van. Ott fekszik a konyhalámpa mellett, hanem azzal aligha fog írni tudni már.

Az ifju fölkapta a tollat, lámpát gyújtott, szobájába rohant, íróasztalhoz ült és írt. Midőn a fölkelő nap a töredezett ablaktáblákon első sugárait belopta, a tragédia tervezete már a papíron feküdt.

Az ifjut Schiller-nek hívták, s a tragoedia: „A haramják” volt.

Midőn Schiller egy elsassi barátjának fölolvasta e tervezetet, ez így szólott hozzá:

— A tollat, melylyel e színművet megírtad, megtartom magamnak emlékül.

Es midőn Franciaország megtanulta Schiller nevét kimondani, az elsassi egy másik nagy embernek küldte meg e tollat.

— Mit csináljak e tollal? — kérdé levelében Mirabeau; és eltette tárczájába a tollat, gondolván, apró jegyzetekre még elég jó lesz; — Zsófiához írt leveleimet különben is már befejezém.

Midőn egyszer Dantonnál ebédelt, ez fogpiszkálót kért tőle, s Mirabeau merő szórakozottságból átnyújtá neki tárczájából a híres tollat. Dan-

ton meghegyezte, s használat után mellényzsebébe dugta. Sokáig nem viselte e mellényt. Midőn azonban az ellenség Verdun előtt állott, és senki életrevaló tanácsot adni nem tudott, újra felvette magára azt, s midőn a convent azt kérde: „Danton, hogyan mentsük meg a hazát?” zsebébe nyult, s ott megtalálva a fogpiszkálót, felkiáltott: „Fogpiszkálóval, uraim!”

Es azonnal tollat készített belőle, s az előtte fekvő két papírdarabra a következő két nagyhirű mondatot írta: „la patrie est en danger!” (a haza veszedelemben van!) és: „il faut faire peur aux tyrans!” (meg kell rémiteni a zsarnokokat!)

A toll nem volt ugyan jó, hanem azért el lehetett olvasni az írást. Az első szótát egész Franciaországban szétszóratott, és óriási bátorságra lelkesítte a polgárokat; a második a szeptemberi napok előhírnöke volt. Midőn e két mondatot leírta, kidobta a tollat az ablakon.

A sok évi használat folytán annyira megkopott, s oly kurta lett már a toll, hogy senki sem vette észre, ott hevert a földön, az emberek lábai alatt.

Egy fiatal katona fölvette s fegyvere tisztítására használta. A szegény toll elvégezte ezt a szolgálatot is, s pedig jól, mert a katona megbecsülte.

Midőn az ágyu dörgött, s a tábornok fehér lován föl s alá száguldozott, harsány hangon kérdezé:

— Ki tud írni? kinek van tolla?

Katonánk, ki már ekkor altiszt volt, s a tollat még mindig gomblyukában hordá, előlépett.

— Ird meg Párisba, — mondá a tábornok, — hogy megnyertük az ütközetet, s Olaszország a mienk.

Az altisztet írás közben megölte egy ellenséges golyó.

A tábornok Bonaparte, a csatatér Marengo volt.

Napoleon fölvette a tollat, mely annyira elkopott már, hogy hegye is alig látszott. Midőn Fontainebleauban lemondott, csodálkozva vette észre, hogy az elkopott tollat időközben egy ujba dugta, egész indulattal vetette félre, s ezóta észrevétel nélkül hever. Ki írhatott vajjon vele legutószor?

Schmidt Julián említi, hogy Börne e tollal írta volna legszellemdusabb leveleit.

Mi pedig azt hiszszük, hogy ez egész tolltörténet egy szellemdus kis hazugság.

— **A vesta szüzek.** A vestali szüzek institúciója a római birodalom kezdetével összeesik. Ki e méltósághoz jutni akart, annak jó családból s testi hiba nélkülinek kellett lennie. Harmincz évig kellett magányban és visszavonultságban maradniok; tíz évig: hogy rendjök kötelmeit megtanulják, tíz évig: azokat méltósággal és szentséggel teljesíteni, s tíz évig: hogy az ujonnan belépőket tanítsák. Fő-foglalatosságuk abban állott: a szent tüzet őrizni, melynek soha elaludni nem szabadott; ha valamikor véletlenségből kialudt, ez szerencsétlenség előjelének vétetett, s a vigyázatlan őrnöt nagy büntetés érte. Rabnökként

bántak vele, s csak is vékony fátyolba burkolva, papi kezektől ostoroztatott.

Még borzasztóbb büntetés érte a vestali nőt, ha a szerelmet tiltó törvényeket megszegte. Halálal lakolt, de a bűnös nő utolsó órájáig, szent állása minden tiszteletének élvezetében maradt s lassu, kínos halálához fejedelmi fényvel és ünnepelességgel vezetett.

„Közel a collini kapuhoz, (igy mondja Plutarch, kit fordítunk,) szűk, de mély barlang látható, melybe a nyíláson át emberi testet leereszthetni. Benne kis fekhely, egy egész kenyér, egy korsó víz, egy palaczk olaj s egy tál tej van. — Komor és sötét volt a nap, melyen e borzasztó processiók egyike rémes hallgatásban a néptől hemzseggő utcákon át a collini kapu felé indult. Iszonynyal nézett a nép a koporsóra, mely ugy volt készítve, hogy nemcsak a szerencsétlen nőt rejté el, hanem annak jajkiáltását is elnyomta. A kapuhoz érve a liktorok eltávolíták a fátyolokat és lepleket, s a főpap mystikus imákat rebesgetve kiemelé az elitét a koporsóból és ingadozó lábait a létrához vezeté, melyen *elevenen sírjába leszállnia kellett*. A létrát aztán felhúzták, s a nyílást oly módon hányták be földdel, hogy sem halom, sem a sírnak bármi nyoma nem lön látható: annak jeléül, hogy a sötét mélységben levő nő egyaránt érdemtelen a halottak s az élők közé számítatni.“

Nagy Theodosius a vestali szüzek intézményének véget vetett, és Vesta szent tüzét örökre eloltá.

— **A fény árnyai.** Egyik párisi lapnak írják Lionból: „Nem szükség hogy hosszas bevezetéssel készítsük elő az olvasót azon szomorú esetre, mely most törvényszékünk előtt foly. Egy nagyhirű és fényes család egyik ivadéka játszsza benne a főszerepet. A lapok eddig kiméletesen elhallgatták a nevet, bár a közönség jól ismeri azt. A család elhunyt érdemeseinek adjuk meg a kegyelet azon szomorú adóját, hogy egyik ivadéknak nevét hallgassuk el akkor, midőn semmi jót sem mondhatunk róla.“ — Az érintett eset, mely Franciaország minden körében a közbeszéd tárgya, a következő. A francia arisztokrácia egyik sok című s még Lajos Fülöp udvarában is nagy befolyású tagja, roppant pazarlások után tönkre jutott, most pedig hamisítási és csalási bűn miatt fenyítőtörvényszék előtt áll. Évenkint milliókat költött, s mesés pazarlást vitt véghez. Egy lakoma alkalmával azon ötlete jött, hogy az egész lakoma képét megörökíti, s a híres Ingres-t hívta föl, hogy fesse le úgy, hogy minden vendégének arczára is rá lehessen ismerni. 200,000 frankot adott a roppant nagyságu képért, mely ebédlő termének egyik falát foglalta el. 1852-ig lakott

Párisban, de ekkor már hanyatlóban volt napja. Három év mulva csődöt hirdetnek ellene. Tönkre jutott s csak 12,000 franknyi évi jövedelme maradt. Ez azonban nem volt elég, mert folyvást pazarolt. Neje elvált tőle, fia pedig az algiri hadseregbe lépett. 1859-ben meghalt egyik rokona, dús örökséget hagyván a pazarlóra. Ez időtől fogva Lyonban lakott. Most azonban kiderült, hogy az örökséghez egy hamisított végrendelet nyomán jutott, s az örökség egészen mást illet. Ezenkívül néhány váltó hamisításával is volt valódva. A szerencsétlen már 65 éves. Egykori fényelgésének nagyon sötét árnyai vannak.

T a l á n y.

Nap vagyok, de nem az égen, —
Az emberek kebelében.
Egyikben a boldogságot
Elhervasztom és a másén
Illatos virágba hajtom. —
Virág vagyok, mit a világ
Koszorúnak tép és szaggat.
Egyik oltár elébe visz,
Másik koporsójára tesz;
Ott is, itt is, mint a többi
Virág, én is elhervadok. —
Tenger vagyok, de nem hajót, —
Szenvedélyt, vágynakat viszek
A valónak zöld partjára.
Egyiknek az örvény ölén
Temetkező helyet adok;
Másikat az ohajtásnak
Kikötőjébe emelem.

K . . . y

E talányt már multkor közöltük, azonban megfejtő nem érkezvén be, most ujlag kitűzzük. fölemlítvén, hogy a megfejtők közt kedvezményül Milesz Bélának „Zádor és Ágota“ című műve fog kisorsolhatni s a nyerőnek a szerkesztőség által elküldetni.

Megfejtési határidő november 5-dike.

Szerkesztői üzenetek.

M. B. úrnak. Köszönettel vettük küldeményét — legközelebb adandjuk.

Sz. J úrnak. Köszönjük. Használni fogjuk.

TARTALOM. Nők köre: Általános divattudósítás. *Irisztől.* — Divatkép leírása. — A szabásminták leírása. — A szunnyadó élet, *Sallér Miklóstól.* — Konyhaszat. — A nátha, *Rusz Károlytól.* — **Olvasó-asztal:** Szépészeti levelek egy hölgyhöz, *Oeser Keresztélytól.* A művészeti szépség. — Mi volt . . . — A halál angyala. — Tavaszkor, (Költ.) *Dolóresz.* — Antalka és M. *Rózsától.* — A falu bolondjai. (Elbeszélés.) *Szabó Sándortól.* — Egy királyi mulató hely, *Vajda Viktortól.* — A római nők társadalmi helyzete és erkölcsi állapota. *Szikszay Gusztávtól.* — A vulkáni szoros. (Erdélyben.) *Lukácstól.* — Színház és művészet. — Hirharang. — Vidéki posta. — A nagyvilágból. — Egyveleg. — Talány. — Szerkesztői üzenetek.

Melléklet: Divatkép.

Főmunkatárs:
KULIFFAY EDE.

Kiadó-tulajdonos:
HECKENAST GUSZTÁV.

Felelős szerkesztő:
K. BENICZKY IRMA.